

universitātes avīze

OTRDIENA,
2000. GADA
25. APRĪLIS

<http://www.lanet.lv/~luua>

№ 13

TAS VAR JŪS INTERESĒT

Latvijas pārtika varētu būt labākā un drošākā pasaulē

Šobrīd, kad sabiedrībā daudz tiek diskutēts par to, kāda ir mūsu ikdienā lietojamā pārtika, vēlējamies uzklaut, ko šajā sakarībā saka speciālisti. Savās pārdomās ar "UA" lasītājiem dalās IDA JĀKOBSONE - ķīmijas doktore, LU Ķīmijas fakultātes docente, Pārtikas ķīmijas centra vadītāja, augstākās profesionālās studiju programmas "Pārtikas ķīmija un ekspertīze" direktore un ķīmijas magistrantūras pārtikas ķīmijas apakšnozares mācību procesa vadītāja.

- Kāds ir jūsu viedoklis par to, cik kaitīga cilvēka organismam ir ģenētiski modificēta pārtika?
- Par galveno argumentu, kādēļ būtu jāaudzē modificēti augi, tiek minēta iespēja tādā veidā palielināt ražu, lai nodrošinātu pieaugušo cilvēku skaitu ar pārtiku. Līdz šim neviens pasaulē

Kvalitātes pārbaudei paredzētie pārtikas paraugi NVVC higiēnisko izmeklējumu laboratorijā

vēl nav pierādījis, ka ģenētiski modificētu pārtikas produktu patērišana ikdienā būtu kaitīga vai nekaitīga cilvēka organismam. Pārtikas rūpniecībā ģenētiski modificētie produkti tiek lietoti apmēram piecus gadus, tas ir ļoti nedaudz. Kā liecina ASV Pārtikas un zāļu administrācijas dati, visvairāk šādas modifikācijas skārušas tomātus, soju un kartupeļus. Piemēram, modificētus tomātus var ilgāk uzglabāt, un tie lēnāk kļūst mīksti. Lai pateiktu, kā tie iedarbojas uz cilvēka organismu, ir jābūt zinātniskam pamatojumam. Es skatos uz šīm lietām piesardzīgi un ar prātu nevaru nepieņemt profesora Elmāra Grēna atbildi uz līdzīgu jautājumu, ka "mēs katru dienu apēdam miljoniem gēnu - cūku gēnus un liellopu gēnus, daudz nopietnāk, ja apēdam steroīdus hormonus un antibiotikas, ar ko ir barotas cūciņas." Tai pašā laikā neviens nav droši pierādījis, ka horizontālā gēnu pārnese pastāv, bet risks ir, kuru novērtēt ir neiespējami. Latvijā izstrādātajos noteikumos par ģenētiski pārveidotiem organismiem paredzēts, ka būs jābūt norādei, ka attiecīgais pārtikas produkts ir ģenētiski pārveidots, ka tas satur ģenētiski pārveidotus organismus.

Nav noslēpums, ka tagad reāli jau modificēta soja tiek pievienota gaļas un desu izstrādājumiem.

- Daudz bijušas arī publikācijas par holesterīna problēmām. Ko lietot labāk - sviestu vai margarīnu?

- Pieauguša cilvēka organismā katru dienu sintezējas 6 - 8 g holesterīna. Ēdot dzīvnieku izcelsmes taukiem bagātu pārtiku, papildus tiek pievadīts aptuveni vēl 1 g holesterīna. Holesterīns ir nepieciešams šūnu sienīņu veidošanai un ir arī ievēlīga dažādu hormonu biosintēzē. Veselā organismā liekais holesterīns tiek noārdīts un izvadīts, tātad holesterīna nogulsnes asinsvados, kas savukārt rada asinsrites traucējumus, radies tad, kad organisms nespēj noārdīt lieko holesterīnu. Zinātnieki skaidri vēl nav atbildējuši, kurš holesterīns ir atbildīgs par sirds asinsvadu slimībām (pašu saražotais vai uzņemtais ar pārtiku). Iesaku ne pārāk daudz lietot sviestu, bet tomēr uz maizes zīst tieši to. Margarīnu iegūst no augu eļļas, kas nesatur holesterīnu, pārstrādājot to cietā veidā. Pārvēršanas procesa rezultātā tiek izmainīta margarīna ietilpstošo taukskābju struktūra. Nav pierādīts, vai šīs struktūras izmaiņas neizsauc kaut kādas izmaiņas arī mūsu organismā. Tātad vairāk dot priekšroku es iesaku visam dabīgajam.

8. lpp.▶

PIE VIŅIEM

Rektors viesojas Down Under

Rektors JURIS ZAĶIS nesēn apmeklēja Austrāliju un Jaunzēlandi. Interese un pieredzes apmaiņa izglītības jomā viņu ir aizvedušas gandrīz uz jebkuru pasaules vietu - Indiju, Sīriju, Āzijas valstīm, Eiropu, Ziemeļameriku. Nobeidzot darbu rektora amatā, Juris Zaķis vēlējas summēt savu starptautisko izglītības sistēmu izpētes pieredzi, pārskatot visu pasauli, lai būtu lietas kuršā, kā tad ir citur, kas ir savādāk.

Apmeklējuma centrālā vieta bija Sidnejas universitāte, bet rektoram izdevās apskatīt arī pašu zemi. Brauciens norisinājās trīs nedēļu garumā, no 14. marta līdz 3. aprīlim, ar nosēšanos Keirnsā - kūrortpilsētā Austrālijas ziemeļos, kas savā apkaimē kultivē tūrismu un cukurniedres. Zaķa kungs iesaka ikvienam, ceļojot uz Austrāliju, apmeklēt tieši tuvāk ekvatoram esošos ziemeļus, lai izjustu klimata īpatnības, mūžamežus, kolosālu augu valsti un korāļu rifu. Pēc tam rektors devās uz Sidneju, kur dzīvo 4 no visiem 17 miljoniem Austrālijas iedzīvotāju, un iepazīs ar Sidnejas universitāti un izglītības sistēmu kopumā. Rektors tikās ar SU vicekancleru (rektoru), kas lices mazliet ekscentrisks tādēļ, ka būdams matemātiķis, atvainojies, ka nav zinājis, cik valstī iedzīvotāju. Tomēr viņš esot zinājis pateikt, cik aptuveni universitāšu ir valstī (37), kaut gan pēc oficiālā kataloga esot bijis 40. Sidnejas universitāte ir vecākā un lielākā valstī. Tās loma Austrālijā līdzinās Latvijas Universitātes lomai šeit. Arī studentu skaits ir līdzīgs - aptuveni 30 000. Runājot par augstākās izglītības stāvokli, rektors atzīmēja, ka privātajām augstskolām nav īpašas lomas. Austrālija ir bijusi piesardzīga, pārāk tās neatīstot. Valsts ir norobežojusies ar 10 000 minimālo studentu skaitu, lai augstskola (universitāte) - gan valsts, gan arī privāta - vispār varētu pastāvēt. Salīdzinot ar Eiropas praksi, kur minimālais studentu skaits svārstās no 2000 līdz 5000, Zaķa kungs secina, ka arī Latvijā vajadzētu ieviest šādus ierobežojumus, lai izvairītos no šauras specializācijas valsts augstskolās un peļņas orientācijas (privātajās augstskolās) bīstamības. Runājot par pārējām mācību iestādēm, pastāv vēl trīs augstākās izglītības līmeņa iestādes, kuras tiek sauktas par koledžām. Mācību priekšmetu piedāvājums Austrālijas augstākajā izglītībā ir ļoti sabalansēts ar orientāciju uz to, ko mācībspēki un zinātnieki var piedāvāt. Dominē eksaktās zinātnes, it īpaši fizika, kas ir ļoti augstā līmenī. *Studiju saturs balstās vairāk uz universitātes piedāvājuma nekā uz sabiedrības pieprasījuma*, un universitātes piedāvā augsta līmeņa studijas šajās zinātnēs.

Juris Zaķis: Globalizējot šo tēmu, es gribētu pateikt, ka tas ir pasaulē pazīstams fenomēns, ka fizikā nav tikai fizikā. Tas ir īpašs domāšanas veids, kas bieži vien sabiedrības vadībā ir nozīmīgs kā eksakts un ļoti precīzi definēts. Ne par velti arī mūsu pirmā neatkarīgās Latvijas valdība bija tik pilna ar fizikāliem. Un vēl šodien Einārs Repše sēž stabili savā (Latvijas) Bankas prezidenta amatā, faktiski būdams fizikālis. Vēl viena interesanta lieta ir, ka Austrālijā augstāko izglītību valsts augstskolās studenti iegūst pamatā uz valsts budžeta rēķina, bet, jūtot, ka finansējums valsts budžetā ir nepietiekošs, viņi cenšas piesaistīt dažādus citus finansējumus, ieskaitot mācību maksu. Bet par mācību maksām viņiem jau pašā sākumā bija publikas pretreakcija. Viņi ir panākuši, ka valstī ir izdots kopīgs normatīvs dokuments, kurš regulē, ka no visiem studiju izdevumiem, kas ir uz vienu studentu akadēmiskajā gadā,

3. lpp.▶

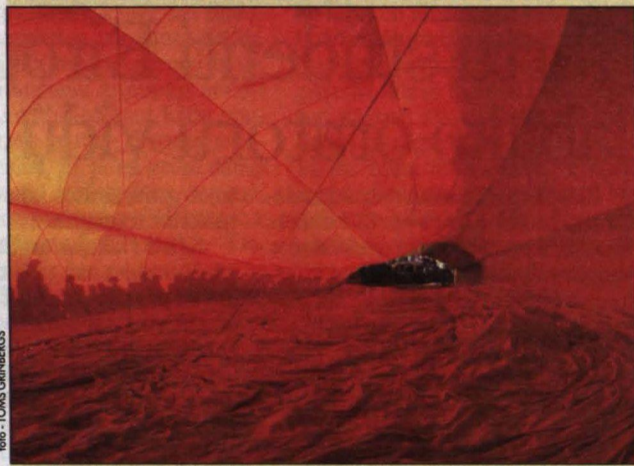
ŠAJĀ NUMURĀ:

Starptautiskā jaunatnes darba asociācija rada iespēju strādāt un iepazīt dažādu tautu kultūras ... un citi jaunumi - 2. lpp.

Studentu padomes lapā par LU Senāta un Studentu padomes domstarpībām - skat. pielikumu

Iepazīsimies ar atdzejotāju un dzejnieci, LU pasniedzēju Daigu Lapāni - 6. lpp

Pavasaris aicina pievērst uzmanību sev un debesīm

- 7. lpp.

Aicinājums uz sarunu bez vārdiem

Jeb Rīgas Pantomīma gaida jaunus dalībniekus

- 5. lpp.

JAUNUMI

Pulcējas sēļi

Latvijas Nacionālajā bibliotēkā 7. aprīlī notika sēļu saiets, tika atklāta izstāde par Sēļu un sēliešiem. Izstādes atklāšanā piedalījās gan Rīgas, gan Sēļas sēlieši. Pasākuma dalībnieku prāvajā pulkā bija arī ievērojamākie Universitātes cilvēki, kuru dzimtā puse ir Sēļija – to skaitā profesors A. Varslavāns, profesors Z. Timšāns u. c. Akadēmiķis profesors J. Stradiņš, arī sēlietis, savā runā augstu novērtēja Sēļas kultūrvēsturisko atdzimšanu. Šī sēļiešu pulcēšanās ir kā gaismas stars, cerība nākotnei.

Izstāde ir bagātīga un savdabīga. Tajā būtu vērts iegriezties jebkuram studentam, kura saknes meklējamas Sēļijā; arī studenti var dot ieguldījumu Sēļas vēstures un šodienas kultūras kopšanā.

Palīdzīga roka un galva nepieciešama zinātniekam V. Ancītim, kurš jau ir izdevis pirmo Sēļas grāmatu. Top vēl divas.

Tikai saglabājot dzīvu Latvijas novadu vēsturi, mēs būsim bagāti. Šī sēļiešu pulcēšanās ir kā gaismas stars, cerība nākotnei.

ANDA LASE

Atceras žurnālistu un rakstnieku

Latvijas Universitātes bibliotēkas Retumu nodaļas darbinieču sarīkotā izstāde veltīta vienam no mūsu romāna žanra iedibinātājiem, rakstniekam un žurnālistam Māteru Jurim, jo atskatāmies uz viņa 155. dzimšanas dienu.

Māteru Jura (1845. - 1885.) galvenais darbības lauks bija žurnālistika. Kā savam laikam progresīvs cilvēks viņš aizstāvēja jaunlatviešu idejas. Žurnālistu darbību Māteru Jura sāka 1864. gadā, un viņa pirmais raksts - par pagasta tiesnešu vēlēšanām - publicēts "Latviešu Avīzēs".

Pirmā raksta tematika nav nejausa, jo daļu savas dzīves Māteru Jura nostrādāja par tiesu skrīveru dažādās Latvijas vietās.

Labi pazīdams tiesu praksi, Māteru Jura sāka tulkot Krievijas likumus latviski un vāciski, ievērojami paplašinot un bagātinot tieslietu terminoloģiju latviešu valodā. Nav nejaušība, ka mūža nogalē (1880. g. - 1884. g.) Māteru Jura rediģēja un

izdeva pirmo latviešu juridisko laikrakstu "Tiesu Vēstnesis".

Paša nodibinātā "Baltijas Zemkopī" Māteru Jura bija gan izdevējs, gan redaktors.

Līdztekus žurnālistiskajai darbībai Māteru Jura rakstīja saistošu prozu. Viņa spalvai pieder darbi "Cienīgs tēvs", "Patriotisms un mīlestība", taču īpašu popularitāti rakstniekam sagādāja romāns "Sadzīves vilņi", kurā latvieši mudināti uz čaklumu un saimniecisko rosību, lai atņemtu vāciešiem ekonomisko varu.

Māteru Jura kā savam laikam nozīmīgu personību vērtējuši vairāki citi rakstnieki. Darbā "Atmiņas no tautiskā laikmeta" viņu atceras Matīss Kaudzīte, bet Ādolfs Alunāns - savos "Ievērojamajos latviešos".

"Visa mana dzīve ir viens ciniņš," - sacījis Māteru Jura, rezumējot mūža gaitu un tajā sasniegto.

VIJA APINĪTE

Tartu studenti Eiropas labāko oratoru vidū

Eiropas parlamenta debašu meistarsacīkstēs, kas 9. aprīlī beidzās Skotijā, augstu atzinību svešvalodas - angļu valodas - daiļrunā guvuši Tartu universitātes studenti Kristi Hakaja un Enns Metsāra informācijas aģentūra E.T.A.

Tartu studenti ar savu angļu valodas runas meistarību iekļuvuši Eiropas labāko jauno oratoru vidū, neapaliekot no saviem britu kolēģiem, kas daiļrunas māku apgūst, izman-

tojot gadu simtos izkoptās oratoru mākslas tradīcijas.

Kristi Hakajas un Enns Metsāra panākumiem nav gadījuma raksturs, jo viņi jau bija pagājušā gada Roterdamas meistarsacīkšu finalisti. Tagad Kristi un Enns gatavojas pasaules oratoru meistarsacīkstēm Glāzgovā, kur arī cer izcīnīt godalgotas vietas.

LETA

Rektori neatbalsta finansējumu Studentu apvienības darbībai

Apspriežot priekšlikumus Augstskolu likuma grozījumiem, Rektoru padome neatbalstīja finansējuma noteikšanu Latvijas Studentu apvienības (LSA) darbībai un dalībai starptautiskajās organizācijās.

Saeimas Izglītības, zinātnes un kultūras komisija bija saņēmusi priekšlikumus par finansējuma piešķiršanu LSA minētajiem mērķiem 0,1 promiņu apmērā no visu Latvijas augstskolās studējošo izmaksu kopsummas.

Rektoru padomes priekšsēdētājs Jānis Vētra lēsa, ka šī summa varētu būt Ls 4 000 gadā, kas nebūtu īpašu strīdu vērtā.

Biznesa augstskolas "Turība" rektors Aldis Baumanis iebilda, ka nebūt godīgi piešķirt prioritāti kādai no sabiedriskajām organizācijām. Policijas akadēmijas rektors Zenons In-

drikovs iebilda pret finansējuma piešķiršanu no valsts budžeta LSA, jo tā ir sabiedriska organizācija, kas darbojas uz brīvprātības principa. Viņš iebilda, ka šis priekšlikums arī nav Augstskolu likuma jautājums.

Pēc vienošanās, ka studentu aktivitātes un dalība starptautiskās organizācijās principā ir atbalstāmas, rektori vienojās par kompromisa variantu, iesakot likuma grozījumos formulēt, ka "LSA darbību un dalību starptautiskās organizācijās var finansēt no valsts budžeta līdzekļiem".

Sos, kā arī citus priekšlikumus Augstskolu likuma grozījumiem Rektoru padome iesniedza Saeimas Izglītības, zinātnes un kultūras komisijai.

LETA

Vienošanās ar Starptautisko Jaunatnes darba asociāciju

Stājusies spēkā vienošanās starp Jaunatnes Kristīgo savienību (YWCA/YMCA of Latvia) un Starptautisko Jaunatnes darba asociāciju (Verein für internationale Jugendarbeit - Bundesverein e. V.), kas nosaka, ka JKS ir starptautiskās *au-pair* programmas vienīgā pārstāve un atbildīgā organizācija par šīs programmas dalībniekiem no Latvijas.

Au pair ir programma, kas piedāvā iespēju jaunām meitenēm un puīšiem vecumā no 18 līdz 24 gadiem iepazīt citu zemi, tautu un tās dzīvi. *Au pair* dalībnieks nav strādnieks vai darbinieks: *au pair* dod iespēju padziļināt svešvalodas zināšanas, iepazīt dažādu tautu kultūras, dzīvot ģimenē kā ģimenes loceklim.

Starptautiskā Jaunatnes darba asociācijas Kristīgo sieviešu darba grupa ir dibināta Berlīnē 1882. gadā kā "Starptautiskās Jaunu meiteņu draugu biedrības Vācu Nacionālā biedrība". Tās pamatmērķis bija iz-

veidot starptautisku sadarbību jaunu sieviešu aizsardzībai. Pēc dažiem gadiem, 1887. gadā, tika nodibināta Internacionāla biedrība Jaunu meiteņu draudzenes (Der Internationale Verein der Freundinnen junger Mädchen). Šīs biedrības pamatideja bija aizsargāt jaunas sievietes no varmācības un palīdzēt atrast viņām piemērotu nodarbošanos.

Starptautiskās Jaunatnes darba asociācijas pamatuzdevumi bija un ir: *au pair* konsultācijas un izmitināšana; *au pair* aprūpe un internacionālie klubi; imigrantu sieviešu un bērnu integrācija vietējā sabiedrībā; padomi jauniešiem, kas saistīti ar laulībām ar ārvalstniekiem; padomi emigrantiem un strādniekiem, kas vēlas strādāt ārpus savas valsts, kā arī viss, kas saistīts ar jauniešu darbu.

Sadarbībā ar Jaunatnes Kristīgo savienību Latvijā *au pair* programma savu darbu sāk ar nolūku uz nekomerciāliem pamatiem dot iespēju jaunām meitenēm un puīšiem ap-

meklēt Vāciju, apgūt vai padziļināt valodas zināšanas un kultūru. Līdz šim nav bijusi vienota sistēma *au pair* dalībnieku nokļūšanai ģimenēs, ko negodīgi cilvēki ir izmantojuši un izmanto savtīgos nolūkos. Pateicoties programmas pārstāvniecībai Latvijā, dalībniekiem tiks garantēta drošība un aizsardzība pret viltvārziem un negodīgu rīcību.

TĀLIVALDIS KRONBERGS,
JKS sabiedrisko
attiecību vadītājs

Papildu informācija, komentāri un pieteikšanās dalībai programmā:
Au pair programmas vadītāja Latvijā - Liene Suta

Au pair programma Latvijā
Jaunatnes Kristīgo savienība
Audēju ielā 5
Rīga, LV-1050,
tālr.: 7-220350,
fakss: 7-224785
e-pasts: jks@jks.lv

Sveiki, visi darba meklētāji un karjeras veidotāji!

Pagājušoreiz mēs apskatījām, kā izveidot profesionāli savu CV, šoreiz izrunāsim, kā pareizi rakstīt motivācijas vēstuli un ko tā sevī īsti ietver.

Motivācijas vēstule

Ļoti bieži darba devējs, ievietojot darba sludinājumu, kandidātiem lūdz atsūtīt ne tikai CV, bet arī motivācijas vēstuli. Motivācijas vēstule sevī ietver izklāstu par iemesliem, kāpēc, tavuprāt, darba devējam vajadzētu pieņemt darbā tieši tevi. Atšķirībā no CV, motivācijas vēstulē tu vari ļaut izpausties savai individualitātei un radošajam garam.

Motivācijas vēstules izkārtējums

□ Lapas augšējā labajā vai kreisajā pusē norādi pilnu savu vārdu un uzvārdu, adresi, kā arī obligāti kontaktātrunā numuru, lai būtu iespē-

jams ar tevi ātri sakontaktēties.

□ Lapas kreisajā pusē norādi adresātu, kam tu sūti pieteikumu - vārdu, uzvārdu, organizāciju, adresi.

□ Sāc vēstuli ar uzrunu. Ja tu nezini cilvēka vārdu un uzvārdu, kurš izskatīs pieteikumu, vari veidot uzrunu, lietojot - "Ļ.Cien. kundzes un A.God.kung!"

□ Pirmā rindkopa
Pirmajā rindkopā vajadzētu vēlreiz precizēt, uz kādu amatu tu pretendē un no kurienes un kad esi uzziņājis par darba vakanci.

□ Otrā rindkopa
Šeit tev jāatbild uz jautājumu, kāpēc, tavuprāt, darba devējam tevi būtu jāpieņem darbā. Norādi uz savu attiecīgo pieredzi, prasmēm, kvalifikāciju, šajā darbā piemērotajām īpašībām, izdarot atsauces uz klāt pievienoto CV.

□ Trešā rindkopa
Tagad tev būtu jāpaskaidro, kāpēc vēlies šo darbu un ko tu varētu dot uzņēmumam.

□ Ceturtā rindkopa

Tas ir nobeigums. Izsaki savu gatavību ierasties uz darba interviju un sniegt papildu informāciju. Ja kontakti nodibināšanu esi uzsācis pats, tad vari arī piebilst, ka pats piezvanīsi noteiktā datumā, lai vienotos par iespējamo tikšanos.

Atceries

□ Motivācijas vēstule nedrīkst būt garāka par vienu A4 formāta lapu.

□ Atkārtoti pārbaudi, vai neesi pielaidis gramatikas vai pareizrakstības kļūdas.

Nobeidz motivācijas vēstuli ar cieņas apliecinājumu un savu parakstu.

Panākumus vēlot, LINDA

Ja tev rodas jautājumi vai tu gribi padalīties ar citiem par saviem piedzīvojumiem, meklējot darbu, raksti: linda@workingday.com

Info vasaras autobraucējiem

Nāk vasara, un mūs pārņem enerģijas pilns, draiskulīgs noskaņojums. Mēs vēlamies traukties zilās tālēs savos vāģos. Nav noslēpums, ka studenti ir uzņēmīga un enerģiska tauta. Tāpēc nerada izbrīnu tas, ka pa garo ziemu daļa studentijas beidzot tiek piebraucamrikiem. Un te nu būtu lietderīga informācija tiem, kas ies reģistrēt auto ceļu satiksmes drošības direkcijā (CSDD).

No 27. marta ir izmaiņas reģistrācijas kārtībā, maksājot par reģistrācijas operācijas veikšanu.

Saskaņā ar Ministru kabineta "Noteikumiem par transportlīdzekļu, gaisa kuģu, mazo kuģu un jahtu reģistrācijas nodevu" no šī gada 25. marta ir noteikta valsts nodeva Ls 1,40 apmērā. Šī nodeva ir ie-

skaitāma valsts pamatbudžetā, veicot katra mehāniskā transportlīdzekļa reģistrāciju. Respektīvi, veicot darbību CSDD, kuras rezultātā tiks izsniegta reģistrācijas apliecība, registrators būs tiesīgs pieprasīt samaksāt kasē vēl papildus Ls 1,40. Bez šīs nodevas reģistrācija netiks veikta.

Tomēr nav pamata satraukumam par maksas paaugstināšanu, jo kopējā maksa par reģistrāciju nemainās. Saskaņā ar Satiksmes ministrijas 25. februāra rīkojumu maksa par transportlīdzekļa reģistrācijas pakalpojuma veikšanu samazināta no Ls 3,23 uz Ls 1,83, tādējādi šī summa paliek nemainīga - Ls 6,47. Turpmāk kasiere jums izsniegs par vienu kvīti vairāk nekā agrāk.

Gadījumā, kad jūs samaksājat par

reģistrācijas operāciju, bet tā kādu iemeslu dēļ netiek veikta vai ir atteikta, jūs varētu brīdināt par to, ka CSDD kasiere var anulēt izsniegto kvīti un atdot klientam iekasēto naudu tikai (!) kvīts izdošanas dienā. Ja reģistrācijas operācija tiek atteikta vai netiek veikta un klients vēlas saņemt naudu jau iepriekš, nevis konkrētā dienā, CSDD nodaļas priekšnieks vai tā vietnieks pēc klienta pieprasījuma uz trīsdaiļīgās kvīts 2. un 3. daļas izdara atzīmi "Reģistrācija atteikta", ko apliecina ar savu parakstu un zīmogu. Ar šo dokumentu klients var vērsties VID teritoriālajā nodaļā, lai saņemtu nodevas summu no valsts budžeta MK noteiktajā kārtībā.

ILUTA ŽUKOVSKA

Pateicība a/s "Grindeks"

LU Ķīmijas fakultātes studenti izsaka pateicību a/s "Grindeks" par mācību ekskursijām, par iespēju tuvāk iepazīties ar ķīmisko rūpniecību Latvijā un par iegūtajām teorētiskajām zināšanām. Īpašu pateicību izsakām apmācības daļas vadītājam Ingridai Kravalei, sabiedrisko attiecī-

bu nodaļas vadītājai Ingridai Šmitei, organiskās ķīmijas tehnoloģijas laboratorijas vadītājam Ērikam Ivanovskim, kvalitātes laboratorijas vadītājai Inesei Kurmeļovai, hromatogrāfijas laboratorijas vadītājam Jurim Vilānam, servisa departamenta vadītājam Eduardam Čirulim par piegādā-

to transportu, kā arī visiem pārējiem cilvēkiem, kas bija tieši saistīti ar ekskursijas organizēšanu un kuru centības rezultātā mums izdevās saņemt papildzināšanas.

LU Ķīmijas fakultātes 3. un 4. kursa studenti

PIE VIŅIEM

Rektors viesojas *Down Under*

◀ 1. lpp.

mācību maksa drīkst būt ne vairāk kā 25%. Bet tad, kad viņi sāka šo normu pielietot, neaizejot pat līdz 25%, studentu neapmierinātība, kurā droši vien piedalījās vecāki vai kādas citas institūcijas, kas to atbalstīja, izpaudās tā, ka studenti apstaigāja universitātes galvenās ēkas, izdauzīja logus un līdz ar to universitātes vadība bija spiesta atteikties no mācību maksas ieviešanas. Protams, es negribētu aicināt to darīt šeit. Es negribētu teikt, ka viņiem galīgi nav mācību maksas, bet publika nostājas pret virzīšanos tālāk pa mācību maksas ieviešanas ceļu. Tas ir vienkārši balansa meklējums starp to, ko dod valsts budžets un kas jāmaksā pašiem. Ja var izspiest vairāk finansējumu no valsts budžeta, tad, protams, var arī nemaksāt paši. Mūsu gadījumā, zinot, ka no valsts budžeta neko neizspiedīs, maksātāji ir ar mieru piekāpties, jo pretējā gadījumā vispār ir jāpaliek uz ielas. Studenti, cīnoties pret mācību maksu, tomēr riskē ar to, ka studiju vietu skaits var tikt samazināts. Kas tad paliek izdevīgāk – maksāt mācību maksu un studēt, vai nemaksāt un vispār nestudēt. Kā zemei, kas tomēr ir bagātāka par Latviju, alternatīva ir par labu tam, ka valsts budžetam ir jānodrošina lielāks finansējums. Tas ir raksturīgs visās attīstītākajās valstīs, ka tās no sava budžeta apgrozījuma tomēr pietiekoši daudz dod izglītībai, sevišķi augstākajai izglītībai, jo citas sfēras, kuras pie mums cenšas dotēt, piemēram, lauksaimniecība – nav tās, ar kurām ir jānodarbojas, jo, ja cilvēks ir izglītots, viņš pats atradīs variantu, kā kartepeļus pārdot. Bet, ja (viņš) ir neizglītots, tad viņš ir jādotē.

Jaunzēlande. Salīdzinājums ar atkāpēm

Valsts ar līdzīgu situāciju attiecībā pret iedzīvotājiem, kuru procents līdzīgi kā Austrālijā ir ļoti mazs. Abas šīs valstis tiek sauktas par zemēm ar ļoti homogēnu iedzīvotāju struktūru, līdz ar to nacionālo attiecību problēmas tajās praktiski neeksistē. Jaunzēlandes iedzīvotāju skaits ir 3,7 miljoni ar *sidnejisku* līdzību, ka lielākajā pilsētā Ouklendā dzīvo viena trešdaļa no visiem valsts iedzīvotājiem. Augstskolu skaits ir diezgan ierobežots – septiņas valsts universitātes un septiņas privātās augstskolas visā Jaunzēlandē. Taču pastāv arī plašs zemāka līmeņa augstākās izglītības iestāžu spektrs ar 24 koledžiem, institūtiem u.tml.

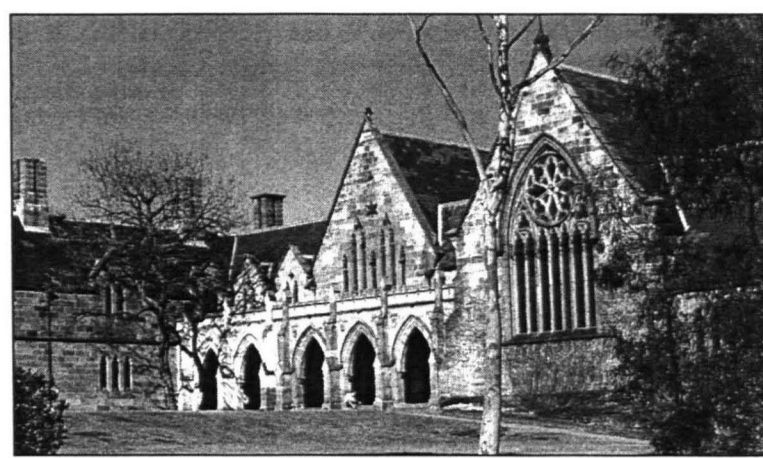
Juris Zaķis: Jaunzēlandē makšas izglītība ir plaši ieviestas, un pie viņiem publika jau pie tā ir pieradusi. Nekāda logu dauzīšana nenotiek, tā kā tas gājis ilgāku laiku un pakāpeniski. Līdz ar to viņi meklē iespējas iegūt kompensāciju un saņemt kredītus. Augstākās izglītības kreditēšana Jaunzēlandē ir ļoti izplatījusies, un visi ir gatavi uz to, ka kredīti būs jāatmaksā. Summa, ko viņi maksā par izglītību, ir stipri liela – līdz pat 100 000 Jaunzēlandes dolāru (~20 – 25 000 latu). Starp citu, tās ir mācību maksas, kas raksturīgas diezgan daudz kur pasaulē, jo tik maza apjoma maksa, kā pie mums, robežojas ar to, ka vispār labāk neņemt neko. Vai nu, ja ņem, tad ņem kārtīgu (maksu) un līdz ar to tiek uzliktas stingras saistības, kas ir jāatmaksā. Jo šis te mazās summiņas – ar tām nav vērts nodarboties. Kredīta piedzinējiem nav vērts nodarboties ar kredīta piedzišanu, ja tā summa ir maza. Mūsu gadījumā tā

rektoru vietā – vienu rektoru, iznīcināt, pievienot utt. Viņi tur tomēr iet pa to ceļu, ka augstskola pati par sevi, tāda kā Sidnejas universitāte, vienkārši sastāv no samērā autonomiem trīs studiju virzieniem, kuri jūtas kā patstāvīgas augstskolas. Respektīvi, var just, ka universitātes rektors faktiski ir kā tāds augstākās izglītības ministrs, kas tikai saskaņo šos virzienus un nevis tos stingri ierobežo. Tikšanās ar viņu bija tiešām iepatnēja, jo, būdams matemātiķis, viņš teica, ka par medicīnu man nevar pastāstīt. Tad bija tāds simpātisks moments, kad viņi mēģināja izspiest no manis, kas es tāds esmu un kādas man pašam ir zinātniskās intereses. Es viņiem atzinos, ka tomēr esmu pēc izcelsmes fiziķis un man fizika patīk labāk par citām zinātnēm, un tad viņi sāka iepazīstināt ar fizikas virzienu, kur "uzkrita" divas lietas. Pie mums fiziku traktē kā fundamentālu dabas zinātni, kur atklāj kaut kādas dabas matērijas vai

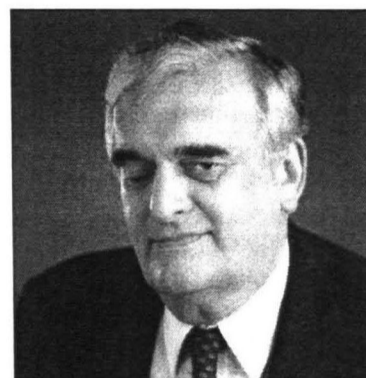
"Ļoti raksturīgi pasaulē un it īpaši Sidnejas universitātē, ka viņiem fiziķi nodarbojas ar *life science* (dzīvības zinātne) ..."

sasniedz 300, 400 vai 500 latu semestrī, un apjoms ir pārāk mazs, lai par to būtu vērts runāt. Skatoties uz Jaunzēlandes augstskolu iekārtojumu, tās ir iekārtotas pēc Eiropas jeb Anglijas *campus* tipa. Diezgan slēgta sabiedrība, kurā cilvēki ikdienā kontaktējas viens ar otru. Tad notiek dalīšana pēc nozaru principa. Arī Sidnejas universitāte faktiski sastāv no trīs autonomām apakšvienībām – viens ir datu zinātņu virziens, otrs – humanitāro un sociālo zinātņu virziens un trešais – medicīnas virziens. Tie teritoriāli viens no otra ir samērā atdalīti. Tas ir princips, par ko mēs te ilgi runājām, un nevar saprast, kā tas pie mums izskatīsies – vai augstskolas apvienot vai neapvienot. Jo īstenībā jautājums nav tik daudz par to, vai Medicīnas akadēmiju vajadzētu pievienot Universitātei. Jautājums vairāk ir par to, vai MA un LU ir kāda kopīga pārvaldes institūcija, kura seko līdz, kā attīstās ķīmijas studijas, biomedicīna un kā studenti var vienā vai otrā vietā reģistrēties un pieteikties uz šiem kursiem. Mums ir šausmīgi spēcīgas barjeras starp augstskolām, un, lai tās novāktu vai vismaz mazinātu, tiek lietoti drakoniski paņēmieni, piemēram, divu

vispārējos funkcionēšanas un uzbūves principus. Tomēr ir jāsaprot, kam tas kalpo, kāda ir tā konkrētā ievirze, ko grib ar to panākt. Ļoti raksturīgi pasaulē un it īpaši Sidnejas universitātē, ka viņiem fiziķi nodarbojas ar *life science* (dzīvības zinātne). Fiziķi palīdz risināt problēmas, kas ir saistītas ar bioloģiskiem objektiem. Viņiem ir daudz aparātūras, kas pēta pat molekulu struktūras negraužošā variantā. Fiziķi lieto tādas pētniecības metodes, kas ir bīstamas. Es varu pētīt kādu kristālu vai akmeni, kas nav bīstami, bet, ja es ielikšu iekšā kādu dzīvu būtni un sāksu to ar šādām metodēm pētīt, tad tā dzīvā būtne būs beigta tūlīt pat, kad es viņai salaidīšu virsū milzīgu elektrolūmsu, vai kādus rentģena starus. Viņiem ir tādas metodes, kas ir netraumējošas dzīvībai, un līdz ar to viņi var darīt to nekaitīgā veidā un daudz ko uzzināt. Otra lieta ir lietišķā zinātne. Piemēram, kas pašlaik ir aktuāls un ar ko fiziķi tur sekmīgi nodarbojas, ir jautājums par logu stikliem. Mēs te liekam dubultstiklus jau no seniem laikiem, bet tie jau nav tik būtiski. Būtiski ir tas, vai stikls pats par sevi ir spējīgs izolēt mūs no apkārtējās vides. Ei-

ropa ir diezgan pilna ar dubultstikliem, to starpā ir labs blīvums un gaiss tiem izpumpēts ārā, bet rāmim ir jānodrošina, lai vakuums saglabātos. Izrādās, Sidnejas fiziķi uztaisījuši tādu stiklu, kas jau pats par sevi sastāv no divām plāksnēm ar vakuumu starpā, kas ne tikai eleganti izolē siltumu un skaņu. Vārdu sakot, tas ir stikls, kurš laiž cauri gaismu, bet neko vairāk. To ir iztaisījuši nevis inženieri, bet fiziķi. Mums bieži saka, ka tā ir in-

Sidnejas universitāte un rektors Gavin Brown

ženieru problēma, ka fiziķi nevar ar to nodarboties. Fiziķi nodarbojas ar tik perfektiem, precīzi formulētiem praktiskiem uzdevumiem, un, protams, ka tas aiziet līdz patentiem un lieliem ienākumiem. Jo par šādu savas izstrādes ieviešanu kaut kādās firmās ražošanā viņi saņem diezgan spēcīgu finansējumu. Tē atkal izpaužas tas fakts, kas mums kādreiz tika minēts tā – nu es esmu liels zinātnieks, man ir lieli pētījumi, un jums būs mani mīlēt un cienīt, un jums būs dot man finansējumu. Un tad, kad viņam lūdz pastāstīt, kāpēc tas finansējums ir vajadzīgs, pamatot kaut ko, tad zinātnieka atbilde parasti ir tāda: "Es jau neiešu ar cepuri atklāti lūgties, lai man dod kaut kādu naudu!" Cepure ir tāds drusciņ amora izteiciens, jo, ja es gribu dabūt no cita naudu, tad cepure nozīmē, kas es esmu pasīvs, ka sēžu kaut kur pie dzelzceļa stacijas un saku: "Dodiet man naudu, bet es nezinu, ko es došu preti!" Vienkārši – es esmu nabags, un tev man jāpalīdz. Tātad, tur fiziķi staigā apkārt ar piedāvājumiem, un viņi ieiet inženieriskajā tirgū, kas piedāvā jaunas tehnoloģijas, jaunus paņēmienus, un līdz ar to viņiem izzūd tā barjera starp cilvē-

kiem, kas nodarbojas ar fundamentālo zinātne, un inženieriem. Mums ir tā - fundamentālais fiziķis sēž Latvijas Universitātē, un inženierfiziķis – Tehniskajā universitātē, un ir pat zināmas "spraugas" starp abiem. Katrs saprot savu dzīvi citādi un īstenībā nejut, ka tā ir pakāpeniska pāreja no viena uz otru. *Nauda ir jāpelnā pašiem*. Ja ir piedāvājums, tad dabūsi arī preti naudu, ja tev nav ko piedāvāt – naudu preti nedabūsi. Un tas jāsaprot arī studentiem. Nevar iziet ielās un tikai prasīt valsts budžeta finansējumu. Ir zināmā mērā jāiet preti un jāsaka: "Es iemācīšos to, apgūšu to, līdz ar to būšu izmantojams tur un tur, jūs varēsiet no manis daudz ko sagaidīt, un tāpēc es gaidu, ka jūs mani finansēsiet." Pieprasījums, piedāvājums un tirgus vienmēr ir sabalansēti. Nevar būt tā, ka piedāvājums kļūdz, lai to apmaksā, un tam atbild: "Kāpēc jūs man neko nepiedāvājat?!"

GATIS DILĀNS

(Nobeigums sekos)

LU - 80

Dzīves pamats - darbs

Unikāls cilvēks mums līdzās - tā pamatoti var teikt par Latvijas Universitātes bibliotēkas ilggadējo bibliotekāri MIRDZU VOITIŠKI. 48 gadi nostrādāti bibliotēkā, bet nu Mirdzas kundze pensionējusies un ar skaitu svētku galdū atvadījās no kolēģiem, pārkāpjot 80 gadu sliekšni.

Aprīnas vērtā izturība. Rets cilvēks tik cienījamā vecumā var lepoties ar Mirdzas kundzei piemēto domas skaidrību, izpratni, enerģiju un darbaspējību, tādēļ tik kupls darbības pulks sveica gaļīneci. Bibliotēkas direktors Gunārs Mangulis izteica pateicību par mūža devumu un mudināja neaizmirst dar-

bavietu, kurai atdots tik daudz.

Līdzās vērtīgām grāmatām atrodoties, Mirdza Voitiške krājusi sevi garīgās bagātības. Mirdzas kundzei pateicīgi ir tūkstošiem lasītāju. Viņa spēj ieteikt vajadzīgo literatūru ne tikai studentiem, bet arī augsta ranga speciālistiem. Uz Reto grāmatu nodaļu nākuši rakstīt disertācijas daudzi visā valstī plaši pazīstami zinātnieki, politiķi, valstsvīri.

Neba uzreiz Mirdza Voitiške kļuva tik zinoša un erudīta. Nonākšanu Universitātes bibliotēkā viņa vērtē kā laimīgu nejaušību. Apmelojuma dēļ zaudēts darbs, izirusi ģimene. Viņa palikusi viena ar bērnu uz rokām. Steigšus vajadzējis meklēt jaunu nodarbošanos. Pieņemot Mirdzu darbā bibliotēkā, Universitātes

rektors atklāti pateica: - Jums ir tikai vidējā izglītība. Ja uz šo vietu pretendēs kāds ar augstskolas diplomu, priekšroka būs viņam.

Izeja bija tikai viena - pašai iegūt augstāko izglītību. 1960. gadā Mirdza Voitiške saņēma vēsturnieces diplomu. Viegli tas nebija devies rokās: strādāt, mācīties, vienai audzināt meitu.

Mirdzas kundze nu reiz ir tāds cilvēks, kurš nevar iztikt arī bez sabiedriskas rosmes. Viņa bijusi Universitātes arodkomitejas priekšsēdētāja vietniece. Kā jau kultūras cilvēks, allaž ir milējusī teātra mākslu - bijusi ne tikai ieinteresēta skatītāja, bet arī pati kāpusi uz skatuves. Mirdza Voitiške darbojusies gan bibliotēkas, gan LU drāmas ko-

lektīvā. Vairākās lugās spēlējusi vecmāmiņas, bet Andreja Upīša "Stāstos par mācītājiem" tiku tikām varējusi iejusties mācītāja kundzes lomā. Kolēģes uzteic Mirdzas lielisko humora izjūtu, ar labpatiku atceras daudzās viņas organizētās ekskursijas. Mirdzas kundzei piemīt arī kulināres talants.

Ikvienas mātes prieks ir viņas bērna veiksmes. Mirdzas meita Maija Tehniskajā universitātē izmācījās par mākslīgās šķiedras tehnoloģi. Divus gadu desmitus nostrādājusi savā specialitātē par ekspertu, bet tagad ir vadītāja vietniece vienā no Ķekavas veikalos. Mirdzas kundzei ir divi lieli mazdēli - vienam 29, otram 25 gadi. Jaunākais, soļojot mammas pēdās, beidzis studijas Tehnis-

kajā universitātē.

Mirdza Voitiške dzīves jēgu allaž ir redzējusi darbā, pienākumā pret tuviniekiem. Ko no savas dzīves pieredzes viņa iesaka šodienas jauniešiem?

- Tagad ir cits laiks, - saka Mirdzas kundze, - un jaunieši, tikko darba dzīvi sākuši, tūdaļ meklē, kur varētu saņemt "lielo latu". Bibliotēka viņiem ir tikai trampļins labāk apmaksātam darbam. Es novēlētu cienīt darbu, kurš taču ir visas dzīves pamats. Esmu maz mainījusi darbiņas. Gribējās stabilitāti, noturību. Arī to novēlu jaunajiem. Uzticība savai darbavietai, cieņa pret kolēģiem ir visos laikos svarīgas vērtības.

VIJA APINĪTE

LU FAKULTĀTĒS

Māra Pilmane, LU anatomijas un histoloģijas katedras vadītāja, profesore

Anatomijas un histoloģijas
katedra augstskolu "griežos" ...

(Sākums "UA" nr. 11, 12)

Māra Pilmane darbā

Universitāte

Laipnība, miers un akadēmiska cieņa – tās ir trīs lietas, kas pavada mūs Universitātē ik uz soļa. Un tomēr aplami būtu teikt, ka viss rit gluži tekoši. Pirmos četrus mēnešus šad un tad katedrā atskan zvans, un anonīms zvanītājs, visai neizvēloties epitētus, klāsta katedras un tani strādājošā personāla perspektīvas... Pēc kāda īpaši ķengājoša zvana iesniedzu policijai pieteikumu ar vienlaicīgu lūgumu noskaidrot zvanītāja telefona numuru un lokalizācijas vietu. Un lielu pārsteigumu sagādā saņemta atbilde – telefona numurs, no kura nāk regulārie zvani, atrodas kādā Universitātes katedrā! Sēžu pie galda kabinetā un pārdomāju radušos situāciju. Cilvēki ir gauži savdabīgas būtnes, un, šķiet, nav lielākas elles un lielākas paradīzes par tām, kas sadzīvo viena indivīda sirdī. Nav zināms, vai anonīmais ķengātājs pats pārstāv Universitāti un, pat ja tā būtu, vai viņam zināms tas ceļš, ko izgājuši katedras ļaudis. Uzskatu un darba dēļ nokļuvuši izstumto sarakstā kādā augstskolā, saņēmuši draudus un beigās pavēli stundas laikā atstāt darbavietu, vēl izmazgājot aiz sevis darba telpu... Nezin vai anonīmais zvanītājs vispār to visu saprastu, pat ja zinātu, tāpat arī to, ka visgrūtāk būt tā lomā, pār kuru nogāzušies melu un publiku apvainojumu zaimi tādā mērā, ka nav iespējas tos pat attaisnot. Jo visgrūtāk ir būt personai, kura taisnojas, nevis apmelotājam. Tam visam mēs bijām gājuši cauri un vēl tagad bijām spiesti pieciest tikpat regulārus kā šie anonīmie zvani no Anatomikuma, kuros sākotnēji pavēles formā, vēlāk zobojojoties mūsu profesoriem bija "likts ierasties uz anatumu un antropologu biedrības sēdēm" un nirdzīgi ieteikts "...katram gadījumam neaizmirst taciņu uz Anatomikumu!". Bet pēc visa, kas nu ar mums bija noticis, tās taciņas bija ne tikai aizmirstas, bet aizpūstas dziļiem sniegiem, un traucējošie telefona zvani, šķiet, tikai liecināja, ka pagātne mūs uzmanīja ar lielāku interesi, nekā mēs viņu, un nemieru aiz muguras palikušajos radija tas, kas patlaban veidojas un dzima Universitātē... Un tad es vēl zināju, ka cilvēkiem piemītošo īpatnību starpā bija arī tieksme kļūdīties, un pieskaitīju anonīmo zvanītāju to sociālā riska būtnu grupai, kuras šad tad gāzējās kaut vai sabiedriskajā transportā, apveltot apkārtējos ar necenzētiem vārdiem un vēmekļu smaku. Un neviens taču nedusmojās uz tādiem dzīves nabadziņiem, kuru rakstura vājums bija lielāks par prāta vājumu! Tātad arī mums notikušais vienkārši jāpieņem zināšanai un jāturpina iesāktais darbs... Šādi es domāju, tomēr nolemju katram gadījumam izdevīgā brīdī aprunāties ar katedras, no kura zvaniņš, vadītāju, izņemu iesniegumu no

policijas un pielieku punktu uzmanībai pret anonīmajiem zvanītājiem.

Bija nopietnākas lietas, kas satruca katedras kolektīvu un lika aizdomāties par augstskolas docētāju atbildību sabiedrības un visas tautas priekšā. Runa bija par tiem telefona zvaniem, kuri atskanēja katedrā, beidzoties kārtējai sesijai vai pēc tās, un kuros, atkarībā no tā, kas bija zvanītājs, vai nu uzstājīgi vai ieteikuma formā tika doti mājienu "izlaist cauri" kādu nesekmīgu studentu... Morāli absolūti neizturēja mājienu par nesekmīgā eksemplāra radniecību, visbie-

šējā darbavietā, kad nesekmīgo sarakstā regulāras nodarbību neapmeklēšanas rezultātā bija iekļuvuši divi gruziņu puīši. Bija jau pienākusi sesija, kad abi brašuļi nolēma, ka jāsāk kaut kas darīt lietas labā. Abi ieradās katedrā dzimumsistēmas un embrioloģijas kolokviju kārtīšanai, un sākās docētāja un studenta duels, ko sauc "izsēdēšana" vai "kurš kuru"... Tas izskatījās tādējādi, ka viens brašuļis apsēdās man līdzās un, saņemot jautājumu: "Sakiet, kad norit trīs diġlāpu veidošanās?" (pareizā atbilde ir – 17. attīstības diena jeb trešā nedēļa), iegrīma dziļās pārdomās. Tad nu arī es, bezrezultatīvi izmēģinājusi lērumu uzvedinošu domu, atbildi gaidot, ieslīgu tai apustuliskam mieram līdzīgajā transā, kāds nepieciešams tiem svētajiem, kam jāglābj īpaši bezcerīgi grēcinieki... No transa tiku izrūta momentāni, kad pēc 10 minūšu izdzirdu apgalvojumu: "Vienpadsmit mēnešos!" Mēģinot izskatīties pēc cilvēka, kuru nekas šim dzīvē nespēj vairs pārsteigt, vārgā cerībā uzdevu studentam nākošo mani interesējošo jautājumu: "Vai jūs nepateiktu, cik ilgs ir grūtniecības laiks sievietei?", šeit precizējot – "...cilvēka mātei?" Man par klusām šausmām puisis atkal iegrīma dziļās pārdomās, pēc brīža autoritatīvi paziņojot: "Vienpadsmit ar pusi mēneši..." Sapratu, ka iztaujātā zināšanu līmenis embrioloģijā ir vairāk nekā nepietiekošs, lai turpinātu sarunu, un cerīgi pievērsos

"Drūmi prātojot par to, ko Latvijas puīšeli zina pirmsskolas jeb agrīnā skolas vecumā, apvaicājos, vai students var vismaz minēt aptuvenu laiku, kad sievietes dzīvē iestājas klimaktēriskais periods. Par saņemto atbildi – "Manuprāt, divpadsmit gadi..." - vairs jau nebrīnījos ..."

žāk, ar rektoru vai kādu no prorektoriem, bet pagalam mani skumdināja fakts, ka zvanītāji bija ... mediķi! Gods kam gods – katedra šādos jautājumos "stāvēja kā klinķis", un, domājot par pašu Universitātes slavu un to, ko mēs sagatavosim sev vecumdiem un tautas veselības aprūpei, docētāji visi kā viens dzelzaini turējās pie principa – arī vismazākā atestējamā atzīme jānopelna! Tādēļ zvanītājiem parasti laipni paskaidroju medicīnas studiju programmas īpatnības mūsu trīs bāzes priekšmetos, piemērot, ka esmu ar mieru grāmatīnā ierakstīt jebkuru atzīmi un parakstīties, ja rektors vai prorektori izdos oficiālu izziņu par to, ka sava "krustbērna" mediķa gaitās paši regulāri konsultēs radnieka ārstēties smagākos slimniekus... Pēc šāda sarunas pavērsiena klausule otrā galā visbiežāk tika nomesta, katedra turpināja darbu, bet rektors un prorektori, šķiet, tika laimīgi atbrīvoti no krustdēliem un krustmeitām, par kuru eksistenci tā arī varbūt nebija pat nojautuši...

Medicīnas studijas nebūt nebija vieglas, bet, no otras puses, nebija jau tā, ka students kļūtu par sliktu ārstu tikai tādēļ, ka labi nezina anatomiju, histoloģiju vai embrioloģiju. Pat saistot ar kliniku, šie priekšmeti palika bāzes priekšmeti un kaut kā līdzīgs alfabētam, kas nepieciešams medicīnas pārējo priekšmetu lasīšanai. Kad tas tika apgūts, tad patiesi varēja arī nedaudz aizmirst burtu secību vai to, cik tad to burtu pavisam bija. Svarīgi bija kas cits – lai priekšmetu apmācība nepārvērstos farsā, kad bija jāstrādā ar studentu, kas vispār neizprata vienkāršākās dabas likumsakarības un/vai dzīvoja ar to domu, ka viss šinī dzīvē, arī diploms, ir nopērkams. Vispiļgtākos piemērus sacītā ilustrācijai atceros no savas prakses iepriek-

otrajam upurim. Tomēr tagad jau vairs nemēģināju sākt ar sīkumiem un ievadam uzmanīgi apvaicājos, kādas, studentaprāt, varētu būt pārmaiņas sievietes dzimumsistēmā klimaksa laikā. Atšķirībā no iepriekšējā šis students reaģēja nekavējoties un, pagriezies pret mani apjukušo ģimi, izbidēti boksterēja: "Kā jūs, lūdzu, teicāt – kli...kli...klimakss?" Drūmi prātojot par to, ko Latvijas puīšeli zina pirmsskolas jeb agrīnā skolas vecumā, apvaicājos, vai students var vismaz minēt aptuvenu laiku, kad sievietes dzīvē iestājas klimaktēriskais periods. Par saņemto atbildi – "Manuprāt, divpadsmit gadi..." - vairs jau nebrīnījos, sarunu beidzu un nopietni novēlēju studentam, lai Dievs viņu sargā patiešām noprecēt tādu sievu, kurai klimakss sākas 12 gados...

Protams, var jau teikt, ka aprakstītais ir kazuistika, bet, strādājot ar ārzemju studentiem, gan vairs nav kazuistika viņu angļu valodas zināšanas. Nedomājot par to, kādus studentus uzņemam, savdabīgs izvēršas mācību process, kura gaitā pēc studentu lūguma viņiem "vienkāršāk" izskaidrot terminus, piemēram, "nutrition" skaidrojums pasniegšanas procesā tiek interpretēts kā "cells have to...nam, nam" ar attiecīgām ilustratīvām kustībām... Un tad nu gribot negribot nonāc pie domām, ka ir taču gluži dabīgi, ka visi neder par lidotājiem, un par to neviens nebrīnās. Tātad arī nevarēja cerēt, ka visi nesekmīgie, kas atņēma to docētāju laiku, kurš varēja būt velts darbam ar sekmīgajiem studentiem, būs labi ārsti. Tā kā morāli bija patiešām grūti izvērtēt, kurš būtu atskaitāmais, jo visnesekmīgākais students un lielākais sliņķis varēja izskatīties pēc katklizmu mocīta vispiemilīgākā "jēriņa", tad labāk bija vadīties pēc Uni-

versitātes studiju nolikuma. Jocīgi jau bija, kad studentu, kurš bija nesekmīgs viena un tā paša priekšmeta pirmajā vai otrajā semestrī, reģistrēja šī paša priekšmeta ceturtajam semestrim, kuru students nemaz nespēja apgūt, nepārvaldot iepriekšējo vielu, vai, piemēram, embrioloģijā nācās stāstīt kaut vai par diġla ieligzdošanas procesu dzemdē studentam, kas nebija nokārtojis ne citoloģiju, ne arī histoloģiju, kur nu vēl zināja dzemdes uzbūvi! Galu galā, labi padomājot, šinī sakarā katedrā varējām izdomāt tikai to, ka pēc dažu Eiropas augstskolu piemēra, acimredzot, arī mums jāapgādājas ar kādu pārti "mūžīgo" studējošo, un atlika tikai cerēt, ka no tā tomēr kādreiz labums būs arī medicīnai un potenciālajiem pacientiem!

Universitāte ir veca, liela un konservatīva. Iespējams, pēdējais ir arī tas iemesls, kas nodrošina tik ilgstošu un pastāvīgu demokrātiju, kāda vēl ne vēdi dažādu paaudžu saskares gaitā. Gods tiek izrādīts vecumam un veiksmīgi esošajās struktūrās tiek ieludināti jaunie strāvājumi. Ar medicīnas atjaunošanu Universitāte ieguvusi gan klasiskās Universitātes veidolu, gan arī vienu no vislielāko pretmetu programmām līdz ar mūžīga nemiera skartiem cilvēkiem, bez kuriem sabiedrība nav iztikusi nevienā laikā. Tādējādi Universitāti neglābjami skar augstākās, šoreiz medicīniskās, izglītības posts, pretmeti, strīdi un nesakārtotība, kas raksturīgi šodienas Latvijai. Pieminētais glītākā

tedrai un man dotie solījumi nebija tikuši pildīti būtiskās darba lietās, kādēļ patiesībā Senātā savulaik biju pieprasījusi bijušā rektora demisiju un pēc tam maksājusi par to tā, kā vien var par šādu uzdrīkstēšanos maksāt, bet tādēļ, ka solījumi nebija tikuši pildīti arī šķietami sīkās, bet cilvēcīgās lietās. No tādām visdrūmākās manas atmiņas saistās ar Anatomikumā pavadītajam naktīm. Toreiz tikko biju kļuvusi par katedras vadītāju un jā-saka, ka darbam piegriezu lielu vēribu, kas visnotaļ atbilda nodrāztajam, bet ļoti raksturīgajam teicienam – "jauna slota tūri slauka..." Darbus, ko nevarēja paveikt kāds cits, bieži ņēmu pati, un patiesībā daudz kas jau bija arī jāpaveic – katedras programmas, organizatoriskā puse, zinātne un otrā disertācija. Tādēļ nereti manas darba stundas ievilkās vakara pusē, bet problēma sākās tad, kad vīrs devās vairāk nekā gadu ilgā komandējumā uz Angliju un es paliku bez, tā sacīt, personīgā šoferā. Pēdējais vilciens uz Siguldu aizgāja ap deviņiem vakarā, un, ja nu uz to nepaguvu, tad nācās palikt savā kabinetā. Centos, lai tā nenotiktu bieži, tomēr sākumā tas, lai arī neiepriecinoši, īpašas emocijas neizsauca. Iemesls manam mieram bija tas, ka atklājās, ka aiz mana kabineta sienas mitinās kāda 92-gadīga bijusi Anatomikuma darbiniece. Kādreiz vajadzīga un, iespējams, pat nepieciešama, tagad viņa pārstāvēja to ļaužu kārtu, kuri bija vadības, savas ģimenes un, man šķita toreiz, pat Dieva aizmirsti. Tantiņai bija virtuvīte un istaba ar skatu uz iekšējo četrstūrīno pagalmu no loga, gar kura karkasa spraugām istabiņā lietās un sniega laikā sūcās mitrums, apmetumu zaudējuši griesti, kuru lēnas sadrupšanas dēļ šad un tad starp maizītes rīcieniem uz galda atradās kaļķa drumstalas, nopelējušas sienas un vēl pamatīgas, lēni dzīstošas čūlas uz kājām, kas apgrūtināja noklumburošanu pa Anatomikuma stāvajām trepēm, liedzot pēdējo kāroto izpriecu – pastaiģu pagalmā... Lieki sacīt, ka abas sapažināties un vakaros, kad paliku kabinetā, regulāri iegriezos ar večiņu aprunāties, pārsiet čūlas un vēlāk varēju pat aizmigt, naktī dzirdot aiz sienas večiņas šļūcošos soļus... Tāda kārtība gan pareiza man nelikās un tādēļ, iesniegumā izklāstījusi lietas būtību, devos pie vadības ar lūgumu kaut kā palīdzēt. Jutos atvieglota, saņemot solījumu, ka tantiņai tiks nekavējoties izremontēta istabiņa kopmītnu pirmajā stāvā, palīdzēts pārvākt mantas un pat izdalīts kāds naudas pabalstiņš zāļu iegādei. Kad pašās beigās bikli biju ieminējusi arī par savu situāciju, nopriecājos, dzirdot, ka varēšu pārņemt akadēmijas kopmītnēs, cik bieži vien būs nepieciešams, un vietu man drīzumā darīs zināmu... Tālāko atcerēties ir skumji – tantiņa savu istabiņu gaidīja gadu, un tad tam vairs nebija nozīmes, jo viņa nomira. Un labāk, ka tā, jo viņai nenācās norīt piemānītā rūgtumu un redzēt to, ka ne viņa savu istabiņu, ne arī es iespēju pārņemt kopmītnēs nesagaidījam nekad!

Medicīnas fakultātes svētku brīdis

(Turpinājums sekos)

VIŅI PIE MUMS

Japānas kultūras vēsmas Latvijas Universitātē

Martā pēc LU Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātes uzaiņinājuma Latvijā viesojās profesore no Japānas, Vispasaules angļu valodas skolotāju asociācijas viceprezidente Masumi Azuma, kas pārstāvēja Rīgas sadraudzības pilsētu Kobi. Viņas mērķis bija iepazīties ar Latvijas kultūras un izglītības aktualitātēm.

Prof. Masumi Azuma Latvijā viesojās pirmo reizi, tāpēc viņai tika piedāvāta plaša un piesātināta kultūras pasākumu programma. Jau pirmajā vizītes dienā viņa apmeklēja LU Pedagoģijas un psiholoģijas fakultāti, kur tikās ar tās dekānu A. Kangro un pārrunāja izglītības iespējas Latvijā. Fakultātes studentiem, mācībaspēkiem un visiem inte-

resentiem prof. M. Azuma nolasiya lekciju par japāņu literatūras žanriem. Klausītāji izrādīja patiesi lielu atsauceņu un ieinteresētību. Auditorija bija pārpildīta, studenti sēdēja pat uz kāpnēm un vēl ilgi pēc lekcijas beigām diskutēja par japāņu literatūru, uzdeva jautājumus par japāņu valodu, kultūru un tautas mentalitāti. Tika atzīts, ka studentiem ir maz iespēju tikt ar dažādu citu tautu pārstāvjiem, bet viņu interese ir milzīga.

Profesore apmeklēja Zigmāra Liepiņa operas "No rozēm un asinīm" jauniestudējumu, par kuru izteicās ļoti atzinīgi. M. Azuma ieinteresējās par leģendu, pēc kuras motīviem rakstīta opera. Pozitīvi tika novērtēts mūsu operas nams un pārpildīta skatītāju zāle. Pēc prof. Masumi Azu-

mas izteikumiem varam priest, ka salīdzinājumā ar Latviju Japānā nav iespējams tik bieži apmeklēt operu.

Profesore viesojās arī Japānas kultūras skolā un Rīgas 94. vidusskolā, kur hospitēja angļu valodas stundas 5. un 10. klasēs. Viņu patīkami pārsteidza un iepriecināja skolēnu labās angļu valodas zināšanas un interese par Japānu. Ar 5. klases skolēniem viņa pavadīja stundu, mācot tiem Japānai tik raksturīgo origami (papīra locīšanas mākslu). Ar skolas direktoru un angļu valodas skolotājām tika apspriesti svešvalodu mācības metodikas jautājumi, mācību programmas, kā arī skolotāju ikdienas darba problēmas. Par godu Pūķa gadam bērni bija sarīkojuši pūķu izstādi skolas galerijā. Prof. M. Azuma to

novērtēja ļoti atzinīgi un jutās iepriecināta par japāņu kultūras klātbūtni.

Katrs sevi cienošs ārvalstu viesis nepalaiž garām arī izdevību apmeklēt mūsu iemīļoto kūrortpilsētu Jūrmalu un Vecrīgu ar tās daudzajiem arhitektūras pieminekļiem. Vieslektore no Japānas, protams, nebija izņēmums.

Šķiroties prof. Masumi Azuma izteica pateicību visiem, kas palīdzēja viņai pilnīgāk iepazīt mūsu zemi, valodu un kultūru, sevišķi LU PPF mācībaspēkiem un studentiem, kas viņu pavadīja deviņu dienu ilgajā vizītē. Viņa izteica cerību drīz atgriezties.

ELITA DONSKA

TEĀTRU JAUNUMI

Saruna bez vārdiem

Kādam diezgan zināmam autoram (nu jau pat neatceros vārdu) pieder sekojošais:

"Nomazgā seju, un tavš portrets, uzgleznots mūsu sirdīs, dāvās tev nemirstību!" Vietā, par ko es stāstīšu, ir otrādi - jāuzliek bieza grima kārtā.

Dāmas un kungi - Rīgas Pantomīma. Anno 1956. Režisors Roberts Ligērs (bijušais Dailes teātra aktieris, starp citu, arī Anša Rūtentāla skolotājs). Ansamblis - visraibākais (sākot no izveicīgiem datorizaineriem, beidzot ar vēsturiskiem un pat stikla māksliniekiem). Parasti sastāvs ir tradicionāli nemainīgs (13 - 19 aktieri - mīmi).

Bet vispirms - kas tad īsti ir pantomīma? Seit lieliski noderētu Rāsas (pamatsastāva galvenais sieviešu zieds, starp citu, arī LU Vēstures un filosofijas fakultātes studente) teiktais:

"Pantomīma - tas ir ne tikai izteikties ar kustībām, žestiem, mīmiku. Pantomīma - tas ir domāt ar visu ķermeni. Domāt kustībā. Ar kustību domāt. Atbrīvoties no improvizēt. Brīvi runāt ar sarunāties."

Pantomīmas kā mākslas žanra pirmsākumi sniedzas ļoti tālā pagātnē. Zināmas pazīmes saskatāmas jau seno civilizāciju kultūrās (indiešiem - Sanskrita lasījuma drāma; sengrieķiem - žestu un ķermeņa valoda tragēdijās). Laika gaitā par pantomīmas galvenajiem attīstības centriem izveidojās Anglija (Londona), Francija (Parīze) u. c. Kā šī neparastā izteiksmes veida stūrakmeņus var minēt Marseli Marso (Francija) - XX gadsimta mīmu mīmu, Ladislavu Fialku (Čehija), Henriku Tomaševski (Polija), Enriki Noisvanderu (Čile), Aramu Darvisu (Anglija) un daudzus citus, no kuriem tad arī Rīgas Pantomīma no paaudzes paaudzē ir ietekmējusi savos tālākos meklējumos.

Rīgas Pantomīmas ikdiena

Jāpiekrīt Anitas Rozes (visai aktīva Rīgas Pantomīmas aktrise - mīms) vārdiem: "Ar pantomīmu ir

jāmāk sadzīvot. Un, ja iznāk, tad viss ir burvīgi."

Topošajam mīmam ir jāapgūst vesela virkne tehnikas paņēmieni, jātrenē arī gars. Jāiemācās saskaņot ķermeni ar domu. Šinī ziņā Rīgas Pantomīmas neatņemama sastāvdaļa ir mīms no senākiem ansambļa sastāvjiem - Stenlijs, kurš nodod visas zināšanas un pieredzi jaunajām atvasēm (katru pirmdieni un trešdieni no plkst. 19.00 līdz 22.30 (un ne tikai)).

Ansablīm ir arī lērums gadu gaitā krātu tradīciju (piemēram, dienasgrāmata), bet par tām gan uzzina vienīgi mirstīgie, kas izturējuši pārbaudes laiku.

Izrādes

Jaunākais Rīgas Pantomīmas auklējumis ir "Klasiskās Pantomīmas", kurā apkopotas mazas, mīlas etiodes, kas aptver visdažādākos klasiskās pantomīmas spēles veidus. Tā ir liela un grūta aktierisko un tehnisko spēju pārbaude. Skatītājam tiek dota iespēja pabūt pāris gadu desmitus tālā pagātnē un izbaudīt tā laika gaisotni uz savas ādas. Lieliska izdevība iepazīties ar pantomīmu kā tādu.

Vēl viena izrāde, kurā Rīgas Pantomīma restaurē gadu gaitā pārbaudītas vērtības, ir "Smaids". Lai gūtu priekšstatu, ir jāredz. Izrādes kulminācija ir pēdējā etiode "Simfonija" (Imanta Kalniņa 4. simfonijas pēdējā daļa), kura atspoguļo cilvēku un viņa mūžam uzticīgo Domu.

Šie ir pēdējā laika augļi, taču vēl ir arī "Muļķības šovs", kas ataino mūsu tikumus un netikumus, pavelk uz zoba sabiedrībā izveidojušos stereotipus.

Ir arī "Tas esi tu pats" u. c.

Faktiski pantomīmas etiodes var iedalīt divās kategorijās: sadzīves un filosofiskās. Pirmās ir būtiska mīma tehnisko spēju pārbaude, bet otrās - vairāk dvēseles.

Ko tad īsti Rīgas Pantomīma spēj dāvat tik

dažādām personībām?

Kā jau minēju, Rīgas Pantomīmas ansamblis sastāvā ziņā ir ļoti raibs, taču pārsvarā to veido spilgtas personības, kas meklē citādāku izteiksmes veidu nekā vienkārši vārdi.

Domāju, ka būtu interesanti uzzināt viņu pašu domas, kur tad īsti viņi ir iekļuvuši.

Jānis (lielisks sadzīves etižu mīms - komiķis): "O, pantomīma - tā ir tāda vieta, kur ar laiku pat viskompleksainākie tipiņi kļūst par normāliem cilvēkiem. Cilvēks, tērpies triko, ir tāds, ka var redzēt visas viņa formas. Tās, protams, sākumā liekas "ARPRAC": kā tagad visi skatīsies, kāds (vai kāda) es izskatos utt. Nēki! Ar laiku pats skatīsies uz citiem." Viņam taisnība. Cilvēks no Rīgas Pantomīmas nebeidz būt mīms arī sabiedrībā (tādā ziņā, ka viņš vēro cilvēkus, lai labāk tos izprastu un pēcāk prasmīgāk attēlotu).

Ansambli ir arī:

Dace: "Es turpinu vecāku iesākto darbošanos Rīgas Pantomīmā. Man tā ir savā ziņā dzīve. Tā attīsta domāšanu (kas ir svarīgi!) un kustības. Pantomīma ir teātris bez vārdiem. Rīgas Pantomīmas aura RADA."

Un nu mazliet par milu

"Ko lai saka? Mīlu Rīgas Pantomīmu (dažreiz). Beidzot esmu sācis domāt (ar galvu). Disciplīna - tas man bija vajadzīgs. Tas ir forši!" - tā Arnis (strādā "Pulkvedī").

Ko saka civilizācijas skaitākā dzimma pārstāvju izlutinātais Oļegs: "... Kam tas ir svarīgi? Es te

netīšām, bet nu aizķeros. Kam negadās... The show must go on! Man šeit ir labi! Nekad neesmu mīlējis..., bet, atnākot uz Rīgas Pantomīmu..."

Un Inese (studē LU Teoloģijas fakultātē):

"Man Rīgas Pantomīma ir mājas. Vieta, kur jūtos patiesi vajadzīga un piederīga. Banāli gan, vai ne? Bet tā viņš i! Kā jau katrā ģimenē, ir grūti laiki, un ir arī brīži, kad jūtos bezgala laimīga. Rīgas Pantomīma sniedz fantastisku izjūtu gammu. Tā var novest līdz asarām, tāpat līdz kaut kam līdzīgam laimei. Pirms izrādēm ir mežonīgs satraukums. Liekas, dreb pat matu gali (un dreb jau arī, par kājām, rokām nemaz nerunājot). Bet tad, kad uzkāp uz skatuves, visu aizmirsti (personīgās nepatīkšanas ieskaitot!).

Tu esi tēls un viss. Maksimāla gara koncentrācija un kopības sajūta ar ansambli.

Pēc izrādēm gan ir tāda tukšuma sajūta. Knapī pietiek spēka, lai atgrimētos un tiktu ārā no triko. Nekāda pārākā māksliniece neesmu - tikai mācos. Jūtu, kā palēnām kļūstu par sava ķermeņa kundzi. Sāku saprast, kas ir vajadzīgs, lai viņš darītu to, ko vēlos es. Rīgas Pantomīma mani krietni vien spēcīnājsi

arī garīgā ziņā. Bet - viss nāks ar pieredzi. Ko tur daudz. Es Viņu vienkārši un patiesi mīlu."

Kā visa teiktā rezumējumu izmantošu Rīgas Pantomīmas ansambļa neaizstājamā tēva R. Lige-
ra sacīto:

"Lai normāli darbotos ansambli, ir jāpaiet vismaz gadam! Ir jāapgūst vesela rinda tīri tehniskas dabas vingrinājumu, kuri vienlaikus jāpakļauj domai - psihotehniskie vingrinājumi. Visgrūtākais uzdevums aktiera meistarībā ir domāt! Jo tikai tad, kad mīms - aktieris tiešām attiecīgajos apstākļos domā, viņš spēj pārņemt skatītāju savā varā! Ir grūti arī tādēļ, ka mīmiem - aktieriem ir jābūt nepārtrauktā kontaktā ar saviem partneriem - DIALOGĀ bez vārdiem. Tur, kur ansamblis pietuvojas šiem noteikumiem, etiodes sāk elpot!

INKU ZELTS

P.S. Starp citu, ja nu gadījumā kādam ir radies spēcīgs aicinājums... Varbūt ir iespējams tam visam nokļūt tuvāk. Painteresējies un gan jau uzzināsi!

Klaipēdas studenti brauc uz Rīgu

Klaipēdas universitātes Humanitārās fakultātes lietuviešu filoloģijas un režijas piektā kursa studenti(kursa vadītāji - Vičauts Anužis un Velta Anužiene-Zigure) ar savu radošo, neatkarīgo, patstāvīgo dabu jau ir zināmi ne tikai Klaipēdā, bet visā Lietuvā. Uz Rīgu viņi vedīs di-

vas izrādes: divdaļīgu muzikālu variāciju "Farjatjeva fantāzijas"(Allas Sokolovas tragikomēdija) - 27.aprīļa vakarā un divu daļu improvizāciju pēc J.Švarca pasakas motīviem "Sniega karaliene" - 28.aprīļa vakarā.

Pirmā izrāde "Farjatjeva fantāzijas" ietver sevī bezgala daudz tēmu

un ideju. Lugā un izrādē sapinas vīrieša un sievietes jūtas, Zeme un Kosmoss, dažādas mīlestības izpratnes, humors un asaras - tas, kas pasauli dara nemirstīgu.

Otra izrāde "Sniega karaliene", lai arī pasaka, vairāk domātā studentu, jauniešu auditorijai. Tomēr to ar prieku skatījušies tūkstošiem bērnu

visā Lietuvā. Izrāde brīvi un reizē precīzi interpretē klasiskos zināmās pasakas motīvus tā, it kā stāstu par Kaju un Gerdu mēs dzirdētu pirmo reizi.

Tāpat, gaidām jūs 27. un 28. aprīlī plkst.18.30 teātrī "Skatuve"(Maskavas ielā 108/110). Abas izrādes ir lietuviešu valodā, bet ir domāts par to,

lai jums būtu saprotams to saturs - programmiņās ir ieliktī ar sīku saturu atstāstījumu lietuviešu valodā. Un ļoti priecāsimies, ja pie mums atnāks Rīgā dzīvojošie. Uz redzēšanos!

NERIJUS JANKAUSKS,
bijušais Klaipēdas universitātes students

IEPAZĪSIMIES

"Ļaujies tam, ko tu gribi"

DAIGA LAPĀNE – atdejojātāja, dzejniece, pasniedzēja Universitātē, mācās Filoloģijas fakultātes klasiskās filoloģijas nodaļas maģistrantūrā. Tulkojusi lietuviešu dzeju un sengrieķu mīlas un vīna dzeju.

Nesen klajā nākusi Daigas Lapānes jaunā dzejoļu grāmata "Meditācija smilšu pulkstenī", uz kuras vāka - viņas akvarelis.

- Šobrīd jūs strādājat Universitātē par pasniedzēju.

- Šī mācību gada sākumā man piedāvāja vēstures studentiem pasniegt latīņu valodu, likās interesanti to pamēģināt. Izjutu lielu uzticēšanos no mūsu klasiskās filoloģijas katedras vadītājas Vitas Pāparinskas puses, kura mani ieteica šim darbam, gribētos to attaisnot. Mani patīkami pārsteidza studentu auditorija, viņu vidū ir daudz interesantu personību. Apzinos, ka pamatpriekšmets viņiem ir vēsture un varbūt kādam latīņu valoda liekas kā slogs; katram vajadzīga individuāla pieeja.

- Kā jums radās interese tieši par sengrieķu valodu?

- Varbūt interese par sengrieķu valodu nāca no zemapziņas, liela nozīme bija arī pasniedzējas Ilzes Rūmnieces personībai. Viņa prata aizraut, iesaistīt, viņas nodarbības vienmēr valdīja garīgs pacēlums. Sākumā mani piesaistīja arī tas, ka grieķu valo-

dā ir vizuāli interesanti burti. Pasniedzēja Rūmniece bija tā, kura, balstoties uz manu interesi par dzeju, piedāvāja atdejojot no sengrieķu valodas. Tagad šie atdejojumi lasāmi arī grāmatā.

- Krājuma nosaukums – "Dienviņš Ziemeļu vīns". Vai tā ir saikne starp senajiem grieķiem un mums?

- Krājuma nosaukumu man "pateica priekšā" Erika Ādamsona dzejolis "Ziemeļu vīns". Šo nosaukumu varētu skatīt arhetipiski, vīns te domāts ne tikai materiālā nozīmē, bet arī plašākā filosofiskā un kultūrnozīmē. Grieķi vienmēr ir pratuši uz turēt augstu kultūras apziņu, cilvēka pašapziņu, kā mūsu kultūras cilvēkiem pašlaik varbūt mazliet pietrūkst. Latviešu tautasdziesmās šī pašapziņa tomēr ir sajūtama.

Manis atdejojātā anakreontiskā dzeja tapusi III gs. p. m. ē., Aleksandrijas laikā. Tolaik Atēnas jau bija zaudējušas savu nozīmi, par kultūras centru bija kļuvusi jaunā dibinātā Aleksandrijas pilsēta, interesanta ir tieši šī Austrumu un Grieķijas kultūru mijiedarbība. Dzeja, ko es tulkoju, būtībā ir anonīma, daudzi autori netika fiksēti. Strādājot pie maģistra darba, es cenšos sameklēt citu grieķu autoru dzejā kādas rindas, kas saucas ar anakreontikas motīviem. Šajā dzejā ir Erots, Dioniss, rozes, efejas, kas pieder dzērēm, orgijām.

- Vai jūsu pašas dzejā ir kāda ietekme no grieķu dzejas?

- Mani ļoti saista XIII gs. p. m. ē. Aleksandrijā dzīvojušais dzejnieks Kallimahs, mani interesē viņa attieksme pret literatūru. Esmu atdejojusi arī Kallimaha himnu Apollonam. Kallimahs aizstāvēja nelielas, labi izstrādātas formas daiļdarbus, salīdzināja tos ar skaidra ūdens lāsi. Mūsdienā literatūrā reizēm pietrūkst domas, formas, dvēseles apskaidrības.

- Vai jums ir tuvs arī kāds no latviešu dzejniekiem?

- Mani saista Jāņa Elsberga (Rambas) darbi. Patīk arī trimdas literatūra, piemēram, Astrīde Ivaska. Ar viņu esmu iepazinusies un sarakstos, izveidojusies interesanta garīga sadarbība. Noras Ikstenas prozā man patīk viņas rotaļīgums, īpatnē-

jā fantāzijas pasaule.

- Vai Latvijā šobrīd notiek tādas dzīves kā senajā Grieķijā?

- Grieķijā šis hedoniskais domāšanas veids bija īpaša filosofija. Grieķiem dzīves notika demokrātiskākā stilā, tās bija iespējamās dažādos līmeņos.

Domāju, ka garīgi var dzīvot jebkurš. "Dzer vīnu un aizmirsti!" – mēs to varam uztvert arī filosofiski – baudi kaut ko tādu, kas tev palīdz aizmirst negatīvo.

- Vai pati protat baudīt dzīvi?

- Es to nepārtraukti mācos. Domāju, ja mēs to prastu līdz galam, tad vairs nebūtu vērts dzīvot. Protams, dzīvē ir dažādi periodi, arī tādi, kad liekas, ka nekam, ko tu dari, nav jēgas, nespēj atrast pats sevi. Citreiz ir mirklis, kad liekas, ka viss ir kārtībā.

Vislielākais prieks un bauda manā dzīvē ir bijusi saskare ar otru garīgi tuvu, radošu personību. Nereti šie atspulgi parādās arī manos dzejoļos, kas tapuši no šādiem brīžiem. Šie dzejoļi ir kā tādi netieši veltījumi.

- Vienā no jūsu atdejojumiem ir rindas "no sevis uz sevi"...

- Šīs rindas ir no lietuviešu trimdas dzejnieces V. Bogutaites dzejoļa atdejojuma. Tās it kā sasauca ar mana dzejoļa rindām "Mums jānoklūst līdz zemei nezināmai" / Zemei neatklātai savās dvēselēs". Konkrētajai lietuviešu trimdas dzejniecei šie vārdi saistās ar savas zaudētās dzimtenes izjūtu.

Cilvēkam vienmēr ir bijusi misija izzināt sevi, kā saka Imants Ziedonis: "Es ieeju sevi". Pēc Austrumu filosofijas, mūsos jau ir viss, tikai vai nu tas ir aizmirsts, vai arī neļauj tam izpausties.

- Vai pirmais studiju laiks jums palicis atmiņā?

- Protams, šis laiks palicis prātā. Tās bija 80. gadu beigas; 1. kursu gan vairāk atceros kā sēdēšanu bibliotēkā un materiālu gatavošanu.

Ļoti pozitīvi ietekmēja profesore Marta Rudzīte, viņa mācīja baltistiku un radīja interesi par baltu filoloģiju. Prātā palicis Reinis Bērtulis, pie viņa gājām apgūt lietuviešu valodu. Studiju gadi emocionāli visvairāk saistās ar draudzēšanos ar lietuvie-

šu studentiem. Mums bija iespēja aizbraukt praksē uz Lietuvu etnogrāfiskajā vienībā, tur vācām vietvārdus, dažādus folkloras materiālus, bet vakaros bija dejas. Tas viss kopumā bija skaists laiks.

Vienu no savām grāmatām esmu veltījusi pasniedzējam Vilnim Eihvaldam. Pie viņa es izstrādāju diplomdarbu par latviešu, lietuviešu kultūras sakariem. Kad sāku atdejojot grieķu anakreontisko dzeju, zinot, ka Vilni Eihvaldu interesē tādi paši motīvi latviešu lirikā, biju pie viņa konsultēties.

- Jūsu pirmā darbavieta pēc Universitātes beigšanas bija Jasmuižā. Ko šis darbs jums devis?

- Jasmuižā es strādāju Raiņa muzejā par muzeja speciālisti, vadīju ekskursijas, rīkoju izstādes. Tieši ar izstāžu veidošanu man saistās labākās atmiņas. Jasmuižā bija saskare ar vidi, kurā Rainis jaunībā dzīvojis. Raini nekad neesmu uztvērusi plakatiski, viņš bija man tuvs autors jau no skolas gadiem. Arī Latgales vide mani ļoti ietekmēja, apkārt bija jauki cilvēki. Šis laiks mani bagātināja, tā bija pirmā vieta, kur iedrošināties, radoši darboties sabiedriskā ziņā. Liela nozīme bija arī tā laika muzeja vadītājam Baibai Ducmanei. Prieks par to, ka vairākas idejas, ko viņa gribēja Jasmuižā realizēt, top tagad, piemēram, tiek atjaunots podnieka Paulāna ceplis. Savu pirmo dzejoļu krājumu veltīju Jasmuižai par visu to labo, ko tur guvu.

Es arī zīmēju ar akvarelkrāsām, un to darīt sāku tieši Jasmuižā. Savus zīmējumus varētu saukt arī par dzejoļiem, rotaļu ar krāsu.

- Kādos brīžos visbiežāk rodas dzejoļi?

- Dzeja bieži vien rodas, kad esmu nemierā ar sevi. Tomēr dzejoli parasti uzrakstu tad, kad esmu radusi risinājumu kādai problēmai, apskaidrības brīdī. Reizēm mani savļņo kāda cilvēka pasaule, tad mani rodas vēlme rakstīt viņam dzejoli kā vēstuli, kā jautājumu, varbūt kā atbildi. Man ir vēlēšanās, lai dzejā būtu rotaļīguma moments.

- Kā sajūtat sev garīgi tuvu cilvēku?

- Katrs mēs izstarojam garīgu lādiņu. Tajā brīdī, kad, cilvēkam runā-

jot vai klātesot, viņa izstarotais saskān ar manu frekvenci, tad noteikti radīsies šī tuvības izjūta. Katrā dzīves posmā apkārt pulcējas un nāk cita tipa cilvēki.

- Kā jūtaties tajā vidē, kur esat, varbūt kaut kā pietrūkst?

- Labi jūtos, kad aizeju uz studentu korporāciju "Spīdola", tur es garīgi uzlādējos. Reizēm plašākos pasākumos, kur sapulcējušies cilvēki sarunājas savā starpā, es jūtu, ka patiesībā mēs nedzirdam viens otru, neprotam uzklauties. Cilvēki reizēm, pat divatā sarunājoties, neprot būt paši, ir "apauguši" ar to, kādiem viņiem vajadzētu būt. Bieži baidāmieš uzticēties, ļauties mirklim.

- Kādas ir jūsu attiecības ar laiku?

- No tā dzejnieka, kurš dzīvojis apmēram pirms 2000 gadiem un kura darbus es tulkoju, mani šķir mana mūža garums – rodas laika relativitātes izjūta. Ne vienmēr laika izjūta ir vienmērīga. Mūsdienā cilvēkam ir tā nelaime, ka bieži vien trūkst spējas koncentrēties uz kaut ko vienu, jo izvēle ir ļoti plaša. Pat Bībelē ir teikts, ka septītā diena ir Dievam – jāprot atvēlēt laiks arī dvēselei, sev pašam.

- Kas ir jūsu spēka avots?

- Spēka avots man ir ūdens – jūra, upe. Ūdens šķīsta. Arī daba, prieku vai egļu mežs. Spēku man dod Dievs, saskare ar kultūru, radošiem cilvēkiem.

- Ko jūs plānojat nākotnē?

- Man ir apjausma, ko es vēlētos izdarīt. Padomā ir daži tulkojumi. Ir interese arī par astronomiju. Jau senajā grieķu dzejā pavīd zvaigznāju nosaukumi. Vēlētos tulkot interesantu astronomisku poēmu, ko III gs. p. m. ē. sarakstījis Arats. Vēlētos kaut ko sarakstīt arī bērniem.

- Ko varētu vēlēt studentiem?

- Tā kā tagad ir pavasaris, studentiem pirmkārt es novēlētu mīlestību. Mīlestību visplašākajā nozīmē. Novēlētu arī interesi par nozari, ko viņi izvēlējušies – lai mācības nebūtu slogs.

Mīlestība – tas ir galvenais radošais spēks.

ANDA LASE

KONKURSS

... ar "Jumavu"

Pavasariņš sveiciens čaklajiem grāmatu lasītājiem!

Ieva Zole "PĒTERIS PĒTERSONS". Tā ir monogrāfija par mūsu iemīļoto režisoru, dramaturgu Pēteri Pētersonu (25.05.1923. - 09.10.1998.), "pretrunām šķeltu un gana neaizsargātu cilvēku. Viņā bija aizgājušā laika kultūra un dzīves garša, viņa radītais mākslā nereti pieteica savu laiku vai gāja tam pa

priekšu, bet dzīvoja viņš šodien." (I. Z.) Šķiet, nav nepieciešama īpaša anotācija šim izdevumam, jo P. Pētersona vārds izsaka daudz. Izlasiet šo interesanto grāmatu!

Hei, hei - visi, kas jau brauc, kas mācās un kas tikai domā kādreiz iemācīties braukt ar savu auto. Un tas nekas, ja jums nav sarkans mercedess, ceļš s a t i k s m e s n o t e i k u m i t ā p a t j ā z i n a .

Lielisks palīgs patīgs to apgūšanā – "AUTO VADĪTĀJA ABC". Jaunie ceļu satiksmes noteikumi, kas stājas spēkā ar 1999. gada 1. aprīli, grāma-

tā sniegti kopā ar shēmām, attēliem un paskaidrojumiem. Izklāstīti automobiļu satiksmes drošības un drošas vadīšanas pamati, kā arī dots ieskats tehniskajā informācijā par automobiļiem.

Laikam jau īpaši priecājas hokeja fani, jo "Jumava" ir laidusi klajā ļoti interesantu Armanda Pučas grāmatu "SARAUJ, LATVIJA!" Izdevums pārsteidz ar ļoti labām fotogrāfijām. Lasot šo izdevumu, tas pamazām jūs aizrauj tik ļoti, ka par miegu atceraties no rīta, kad jau nozvana modinātājs un it kā jāceļas augšā... Un pat tie/tās, kas vēl nav kļuvuši/šas par hokeja faniem, izlasot grāmatu, par tādiem noteikti kļūs.

Konkurss

Šajā konkursā tev ir unikāla iespēja – vinnēt grāmatu "SARAUJ, LATVIJA!" AR PAŠA Armanda Pučas parakstu!!! Tas ir to vērts, tev tikai pareizi jāatbild uz visiem jautājumiem un atbildes laicīgi jānogādā "UA" redakcijā. Lai veicas!

1. Kāpēc Latvijas hokeja vēsturei nozīmīgs ir 1992. gada 7. maijs?
2. H. Balderis savu veiksmīgo kreklu ir pienaglojis pie Sporta pils

sienas. Kāds ir krekla numurs?

3. Cik gadu vecumā A. Irbe pirmo reizi spēlēja nostājās vārtos? Kas tajā laikā bija viņa treneris?

4. Kāds bija rezultāts 1999. gada 11. novembra Latvijas izlases spēlei ar Kazahstānu?

5. Nosauciet vismaz trīs vārtsargus, kas spēlējuši Latvijas izlasē.

Iepriekšējā konkursa
pareizās atbildes

1. Jauns, interesants, reljefains poligrāfiskais izpildījums ir Monikas Zīles grāmatai "Vasaras namiņš", kuru greznojošā ķirzaciņa ir citā reljefā nekā grāmatas vāks.

2. Citētā autors ir Dž. Soross.

3. Dž. Mērfija grāmatas "Tavs zemapziņas spēks" pēdējā – 20. nodaļa ir par to, kā vienmēr saglabāt jaunu garu.

Paldies visiem, kas piedalījās. Balvas – vērtīgas grāmatas no izdevniecības "Jumava" – saņēma Anita Kovaļevska, Andžela Pamkovska un Inta Veide. Apsveicam!

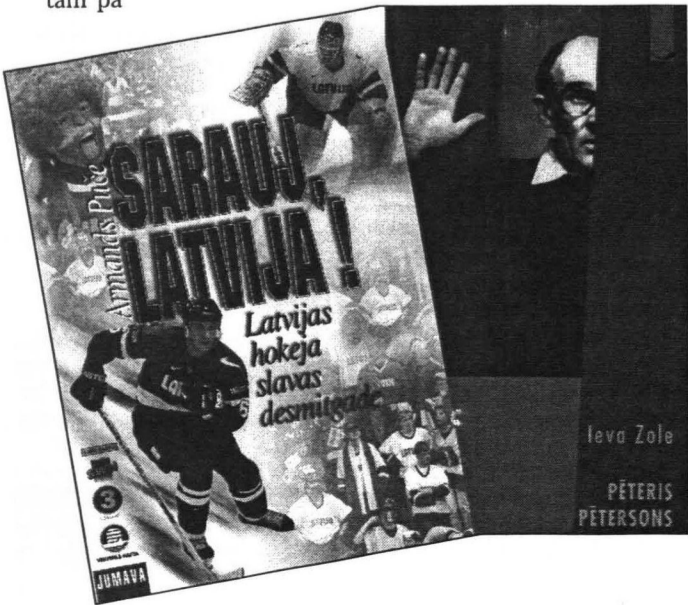
Lai arī jums trakoti jauks šis pavasaris un lai patīkama grāmatu lasīšana,
ZANE STRODE

"Vieda"
piedāvā

Nedaudz pavasarīgas noskaņas valda arī apgādā "Vieda" grāmatplauktā. Tikko ir izdota S. Vājaginas grāmata "AROMĀTU BRĪNUMAINAIS SPĒKS". Kā apgalvots grāmatas ievadā, aromāterapija uzlabo psihisko, emocionālo stāvokli, ietekmē organisma fizioloģiskos procesus un palīdz atbrīvoties no daudzām slimībām. Jūs varēsiet uzzināt par aromāterapijas rašanos un atīstību laika gaitā, par aromātu ietekmi, to raksturojumu un lietošanu ikdienā, sadzīvos, intīmos brīžos, kā arī ko vairāk par Tibeas smarznūjiņām.

LINDA KALNIŅA

Ieva Zole
PĒTERIS PĒTERSONS

AK, PAVASARIS

Grims uz pieciem gadiem

Lai mazāk laika būtu jāpavada pie spoguļa, bet pavasara saulē izskatītos pievilcīgas gan no rīta, gan vakarā, var izmantot permanento grīmu. "UA" uz saronu aicinājumi kosmētiķi LARGIJU ERIŅU.

- Kas ir permanentais grīms?

- Tā ir tetovēšana. Ar īpašu aparātu un īpašām adatām tiek ietovēta uzacu, lūpu vai acu kontūrlīnija, un tāda tā saglabājas četrus, piecus gadus. Piemēram, ja sievietei ir sliktā redze, kas apgrūtina perfektu līniju izveidošanu, viņa var atnākt uz kosmētisko salonu un šīs līnijas ietovēt. Ar permanento grīmu var novērst arī atsevišķus trūkumus: korigēt uzacu formu, ja tās nav proporcionālas vai vispār nav redzamas, jo matiņi ir gaiši un reti. Labot lūpu līniju, ja tā ir blāva un izplūdusi. Turklāt lūpas iespējams ne tikai apvilkt, bet arī piepildīt ar krāsu, padarot tās košākas un izteiksmīgākas.

Permanentās kosmētikas priekšrocība ir noturība – šāds grīms ne liež, ne vējā, ne sniegunā neizplūst, jo krāsviela ir ievadīta ādas dziļākajā slānī – dermā.

- Kā tas notiek? Vai tetovēšana ir sāpīga?

- Pirms procedūras acu kontūrlīnijas tiek uzzīmētas tā, kā vēlas pati kliente. Pēc tam speciālists uz plakstiņiem un zem acīm uzklāj anestetizācijas krēmu. Anestezējošās vielas iedarbība sākas pēc 15 minūtēm. Kliente procedūras laikā jūt it kā skrāpēšanu vai kutēšanu. Procedūras ilgums – 30 minūtes.

Pēc procedūras var būt neliela tūska, kura var palikt apmēram stundu. Mājās vēlams likt ledu kompreses. Trīs līdz septiņas dienas pēc procedūras novēro nelielu epidermas lobīšanos, tāpēc ieteicams lietot speciālu pretiekaisuma ziedi, ko var saņemt kosmētiskajā kabinetā.

Atkārtoti jāapmeklē kabinets pēc 2–3 nedēļām. Tas vajadzīgs, lai veiktu nepieciešamās kontūru korekcijas pēc epidermas slāņa lobīšanās.

Procedūru var veikt arī, lietojot lokālo anestēziju. Pirms tam klientam jākonsultējas ar anesteziologu un permanentā grīma speciālistu.

Procedūra maksā Ls 100 (par otro un trešo reizi nav jāmaksā), anestēzija – Ls 15. Procedūras efekts saglabājas 4–5 gadus.

Līdzīgi tiek tetovētas uzacis: izveido formu, garumu, biezumu utt. Uzacu krāsa tiek pieskaņota matu krāsai. Blondinēm tetovē gaiši, vidēji un tumši brūno krāsu; brunetēm un tumšmatēm – melno, tumši brūno krāsu vai arī sajauc brūno un melno krāsu. Procedūras ilgums – 20–30 minūtes.

Procedūra maksā Ls 60.

Lūpu kontūru izveidošana un pildīšana ar dabīgo krāsu pašlaik Latvijā ir ļoti populāra. Krāsu izvēle ir bagātīga: sarkanbrūni, rozā, ķiršu sarkani, ķieģeļsarkani, ceriņkrāsas toni.

Atgādinājums! Klientēm, kurām ir tendence uz Herpes vīrusu, vēlams piecas dienas pirms un pēc procedūras lietot "Herpofug" vai "Zovirax" tabletes (pa 1 tab. no rīta un vakarā).

Procedūras ilgums – 30–40 min. Lūpu kontūru izveidošana maksā Ls 100. Lūpu krāsošana (pildīšana ar krāsvielu) maksā Ls 50.

- Kā rīkoties, ja ir pumpas?

- Pumpām un pinnēm nav tiešas saistības ar tetovēšanu, taču labāk, ja ādas problēmu nav.

Vēl es ieteiktu permanento grīmu veidot dilstošā mēnesī un menstruālā cikla vidū. Novērots, ka tad procedūra ir mazāk sāpīga un arī krāsu noturība ir labāka.

- Vai, izņemot ādas lobīšanos un izžūšanu, var būt kādas citas nepatīkamas izpausmes?

- Pirmās piecas vai sešas stundas pēc procedūras saglabājas tūska. Tā ir normāla parādība, kas pēc minētā laika pāriet, bet, lai to mazinātu, var uzlikt aukstas kompreses. Pēc tetovēšanas var būt jūtams nogurums, tāpēc atlikušajā dienas daļā jālieto daudz šķidruma – jādzer ūdens, sulas vai tēja. Šādā veidā var atjaunot zaudēto enerģiju. Nevajadzētu ne pirms, ne pēc procedūras lietot alkoholu, kas paplašina asinvadus un var pastiprināt asiņošanu.

- Kad var cerēt ieraudzīt rezultātu?**zultātu?**

- Aptuveni pēc nedēļas vai pēc divām. Sākmā pigments var likties pārāk spilgts, taču, kad nolobās epiderma, krāsa kļūst par vienu toni gaišāka. Dažkārt ir nepieciešama atkārtota procedūra, jo ar vienu līniju izveidošanas reizi var būt par maz, lai tās pietiekami izceltu. Tad to veic ne ātrāk kā pēc trijām nedēļām. Diemžēl paredzēt to, kā izveidosies krāsa, nav iespējams, jo katram cilvēkam ādas struktūra ir citāda.

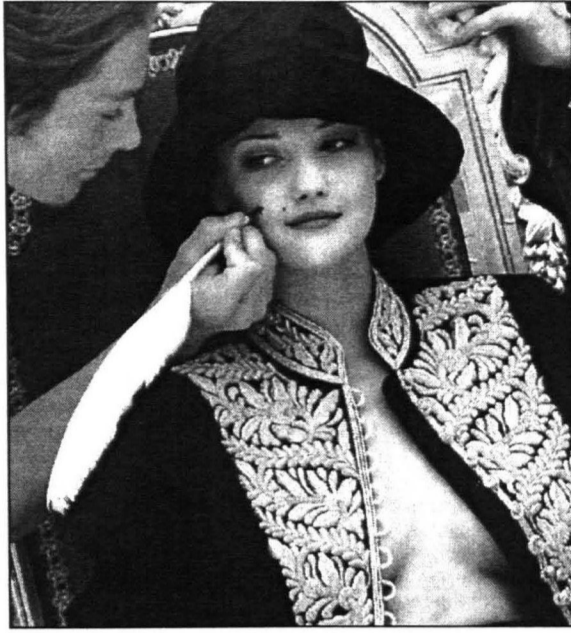
- Vai var iepriekš pārliecināties, kā pietāvēs permanentais grīms?

- Pirms nākt uz procedūru, patiešām vajadzētu apdomāties, jo šis grīms ir paliekošs. Ja sieviete nemēdz krāsoties – ievilkta acu kontūrlīnija vai iezīmēt lūpas, – viņai permanentais grīms varētu likties pārāk spilgts. Nav gan arī nepieciešams veikt pilnīgi visas procedūras: iezīmēt uzacis, acis un apvilkt lūpu kontūru. Katra var izcelt to, kas viņai ir nepieciešams.

Visvienkāršākais veids, kā pārbaudīt savu gatavību permanentajam grīmam – kādu brīdi iecerētajā veidā uzklāt dekoratīvo kosmētiku. Ja kā vienīgais trūkums acu vai lūpu iezīmēšanā liksies laika patēriņš, tad, protams, ērtāk ir izveidot paliekošas līnijas.

- Kā vēl var sevi izdaiļot?

- Piemēram, eksotiska dziļmūzika pasvītro sejas dabisko skaistumu. Parasti to izveido virs augšlūpas labajā vai kreisajā pusē. Šajā gadījumā izvēlas melno, brūno vai kādu no tumši sarkanajiem toņiem.

Tas prasa 5–10 minūtes. Procedūra maksā Ls 10.

Var izmēģināt tetovēšanu ar hennu.

Zīmējums uz ādas turas apmēram 20 dienas. Pirms zīmējuma uzlikšanas vēlamo ķermeņa vietu (roka, pleci, mugura, vēders, kāja, potīte u.c.) attīra ar spirta losjonu, pēc tam kā papildu epidermas slāņa attīrītāju lieto *scrub-peeling*. Pēc tam ar sausu vates tamponu noņem "peelingu", tad uzliek vēlāmā zīmējuma trafaretu un tālāk krāso ar hennu. Pēc procedūras zīmējumam ir jānožūst (apmēram 0,5–1 stundu). Ja grib zīmējumu saglabāt, nav vēlams to mazgāt ar ūdeni sešas stundas.

Sagādājiet patīkamu pārsteigumu sev un savam draugam 20 dienu garumā!

Procedūras ilgums – 20–30 minūtes.

Ja zīmējuma izmērs ir aptuveni 4 x 6 cm (3 x 6 cm), tas maksā Ls 10.

Largiju Eriņu varat sastapt ārstnieciskās kosmētikas salonā "Derma", Ģertrūdes ielā 30. Tāl. 7-310504.

JŪSU
ZINĀŠANAIAtkal
interesanti
jaunieguvumi

Latvijas Universitātes Bibliotēkas galvenajā ēkā Kalpaka bulvārī Nr. 4 jaunāko grāmatu un periodikas izstādē ik ceturtdienu eksponē ap 200 līdz 300 vienību.

Literatūrā, folklorā un vēsturē

Iznācis profesores Janīnas Kursītes pētījums "Mītiskais folklorā, literatūrā, mākslā". Profesors Henrihs Strods laidis klajā grāmatu "Latvijas nacionālo partizānu karš - dokumenti un materiāli. 1944 - 1956.". Šeit apkopoti nekad agrāk nepublicēti fakti par divpadsmit gadus ilgo pretošanos bolševismam. Latviešu dailliteratūras darbu vidū gan Dagnija Dreika, kurai izdots pasaku un tēlojumu krājums "Burvi, mans burvi...", gan Nora Kalna ar dzejas krājumu "Valdnieks, dzejnieks un laiva". Uga Tomsona prozas darbu "Reņņu ēdāji" "apdzīvo" ļaudis, kuri negozējas bagātībā un slavā. Režisors, aktieris un rakstnieks Kārlis Pamše uzrakstījis darbu "Mani draugi ir citas nepatikšanas". Pie memuārliteratūras pieder uzņēmēja Bruņa Rubesa un rakstnieces Noras Ikstenas kopīgi uzrakstītā grāmata "Brīnumainā kārtā..." par latviešu biznesmeņa veiksmēm Vācijā, Latvijā un citviet pasaulē.

Politikā

Izdota grāmata "Kārļa Ulmaņa piemiņai". Saeimas deputāte Anna Seile nākusi klajā ar grāmatu "Annas 2. burtnīca", kurā viņa dalās savā subjektīvajā skatījumā uz norisēm Latvijā. Tiem, kuri interesējas par Somiju, ieteicama Sepo Zeterberga grāmata "Somija neatkarības gados". Vairākus bukletus izdevis Eiropas Integrācijas birojs.: "es un ES. Pārmaiņas Latvijā", "es un ES. Kopējā ārējā un drošības politika". Kādi no ES Latvijai varētu būt ieguvumi un kādi - zaudējumi? Par to īsumā var uzzināt izdevumā "Iši par ES".

(Informāciju lasiet arī nākamajā numurā)

Aicinām uz pastaigu debesīs!

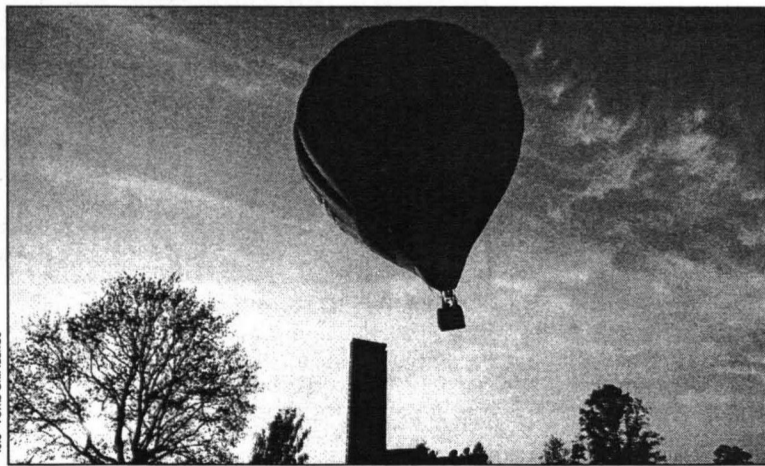

foto: TOMS GRĪBERGS

Piedzīvojumi jau ir tā vislabākā skola.

A. Brigadere

Laipni lūdzam Tērvetē - leģendu un pasaku valstībā. Sprīdīša un Anneles zemē. Seno zemgaļu novadā. Piedāvājam izbaudīt romantisku piedzīvojumu un doties kopīgā lidojumā ar gaisa balonu no 9. līdz 14. maijam. Apzināties, ka šīs ielūgumus ir negaidīts un jūs pārsteidzīs.

Mēģināsim jūsu apmulsumu mazināt un sniegsim atbildes uz dažiem jautājumiem, kurus vēl nesat spējis mums uzdot.

Ceram, ka uzzinātais iedrošinās,

lai mūsu piedāvājumu izmantotu.

- Cik ilgs būs lidojums gaisa balonā?

- Lidojums sāksies nedaudz pirms saullēkta. Tā ilgums būs atkarīgs no laika apstākļiem, iespējamā maršruta, ko nosaka vēja virziens, un dažiem citiem nosacījumiem, kurus pirms lidojuma rūpīgi novērtēs pilots. Vidēji no lidojuma sākuma līdz piezemēšanās brīdim paiet 30–60 minūtes. Taču piemērota pacelšanās laukuma meklēšana, balona sagatavošana lidojumam, pēclidojuma procesi un svinīgie rituāli kopumā var aizņemt 3 līdz 4 stundas.

- Kur lidojums sāksies un kāds būs maršruts?

- Lidojums notiks teiksmainās Tērvetes apkārtnē, izbaudot brīnišķīgo dabas parka krāšņumu un auglīgo Zemgales līdzenumu plašumus.

Milzīgo gaisa balonu, līdzīginiecīgai pienepīkai, lidojuma laikā virza tikai vējš. Plānojot maršrutu, pilots nosaka vēja virzienu, analizē kartes un izvēlas tādu starta vietu, lai pēc skaista lidojuma būtu piemērotas un drošas piezemēšanās iespējas. Vidēji stundu ilgā lidojumā balons nolido ap 10 līdz 15 kilometru.

- Kā nokļūt Tērvetē?

- Esam gatavi par jums parūpēties. Norunātajā vietā un laikā pēc jums ieradīsies automašīna, kura jūs aizvīzīs ne tikai līdz Tērvetei, bet arī atgādās mājās, kad piedzīvojums būs noslēdzies.

- Vai lidojumā ir iespējams ņemt līdzi fotoaparātu vai videokameru?

- Jā - tas noteikti ir jādara! Tā ir vienīgā iespēja, kā vēlāk neatkārtojamo lidojuma mirkļu daudzveidībā un krāsainībā dalīties ar draugiem uz zemes. Draudzīgi iesakām - līdzī nemiets vizmaz divas reizes vairāk fotofilmu nekā parasti.

- Kas būs mani ceļabiedri lidojuma laikā?

- Kopā ar pieredzējušu balona pilotu lidgrozā atradīsies 3 pasažieri. *Ave Sol* lidojumu sērija ir festivāla rī-

kotāju īpaša velte sabiedrībā atzītiem Latvijas kultūras, mākslas, sporta un citu nozaru pārstāvjiem. Esam pārliecināti, ka jūs savstarpēji jau būsiet pazīstami.

Baltijas asambleja sadarbībā ar 9. Starptautiskā Gaisa balonu festivāla rīkotājiem 2000. gada 12. maijā Tērvetē organizē starptautisku akciju "Baltijas vienības lidojums".

Akcija-lidojums notiks Baltijas valsts padomes deklarācijas "Par vienprātību un sadarbību" parakstīšanas 10. gadadienā, lai atcerētos šo Latvijas, Lietuvas un Igaunijas vēsturē svarīgo notikumu.

Simboliskais Baltijas vienotības lidojums kopā pulcēs kādreizējos tautas kustību vadītājus – Daini Ivānu, Vitautu Landsberģi un Edgaru Savišāru, kā arī tagadējos Lietuvas, Latvijas un Igaunijas parlamentāriešus, valdību un ārzemju diplomātisko korpusu pārstāvjus Baltijas valstīs, kā arī visu triju valstu sabiedrības pārstāvjus.

- Kāds ir lidojumam vispiemērotākais apģērbs?

- Iesakām sportisku, no dabiskiem materiāliem izgatavotu tērpu (garās bikses un kreklu, un/vai svīteri, un/vai jaku ar garām piedurknēm), kurā jūtaties ērti, dodoties pastaigā brīvā dabā. Apaviem jāatbilst galvenajai prasībai - tiem jābūt ērtiem.

Mūsu pasta adrese: a. k. 1431, Rīga, LV-1050

Papildu informācija Festivāla birojā:

Rīgā, Valguma ielā 8/10

Tāl: 7-611614

Fax: 7 860206

E - pasts: altius@com.varlv

TAS VAR JŪS INTERESĒT

Latvijas pārtika varētu būt labākā un drošākā pasaulē

◀ 1. lpp.

Ida Jākobsone

- Nereti kā cukura aizstājēju mēs lietojam saharīnu, vai tas ir labāks par cukuru?

- Vecākā un pazīstamākā saldieša ir saharīns, kas tika atklāts jau pirms simts gadiem, tā saldums ir ap 500 reizes stiprāks nekā saharozei. Pēdējos gados saharīna lietošana atkārtoti tiek apšaubīta sakarā ar tā kancerogēno (audzējus izraisošo) darbību, kas tiek izskaidrota ar saharīna kā sintētiski iegūta savienojuma nepilnīgu attīrīšanu no kancerogēniem iegūšanas starpproduktiem.

- Kā ir ar tirgū nopērkamiem eksotiskajiem augļiem?

- Iegādājoties tirgū eksotiskus augļus, ikviens no mums ir pārliecinājies, ka praktiski to vidū nav sapelējušu augļu. Lai novērstu zaļo un zilo pelējumu, augļus pēc to novākšanas apstrādā ar ķīmiskiem savienojumiem – konservantiem, kas darbojas kā baktēriju augšanas kavētāji. Kaut arī tiek apstrādāta augļa virsma, neliels daudzums konservantu nonāk arī mikstumā. Piemēram, baltie putekļi uz banāna mizas ir šie konservanti, kuri ir toksiski savienojumi.

- Jūsprāt, cik kaitīgas ir pārtikas piedevas?

- Latvijā pārtikā lieto pāri par 300 piedevām, pasaules mērogā šis skaits ir tuvu pie tūkstoša. Ieskaitot krāsvielas un konservantus, antioksidantus, emulgatorus, iebiezīnātājus, stabilizatorus, līdzekļus mitruma saglabāšanai, dažādas garšvielas u. c. Tās var būt dabiskas izcelsmes (izdalītas no augiem) un ķīmiskā ceļā iegūtie savienojumi. Ķīmiskus savienojumus atļauj lietot kā pārtikas piedevas tikai tad, ja to toksikoloģiskais drošums ir pietiekami pamatots un pierādīts ar dažādiem testiem. Iegūtie rezultāti nonāk Pasaules veselības aizsardzības organizācijā, kur savienojumiem aprēķina toksikoloģiski pieļaujamās maksimālās devas dažādos pārtikas produktos, kura ir jāievēro pārtikas ražotājiem, lai nepieļautu pārtikas piesārņošanu ar cilvēku veselībai kaitīgām vielām. Tomēr mums kā pārtikas patērētājiem jāsaprot, ka šie sintētiskie savienojumi ir mūsu organismam svešas vielas, un tādēļ izvēlieties savai ēdienkartei produktus, kuri sa-

tur pēc iespējas mazāk piedevu.

Sobrīd vispārējā tendence pārtikas zinātnieku ieteikumos ir, ka vajadzētu censties visos reģionos sevi apgādāt ar to pārtiku, ko paši spējīgi saražot. Protams, banānus mēs neražosim, taču nebūtu nekādas vajadzības ēst Portugālē ražotu sviestu.

- Kā ir ar dzeramo ūdeni?

- Visā Latvijā ir spēkā Latvijas Ministru kabineta noteikumi Nr. 63 "Dzeramā ūdens obligātās nekaitīguma prasības," kuros ir ietverti vairāki desmiti ķīmisko un mikrobioloģisko rādītāju un to maksimāli pieļaujamās normas. Ikviens no mums ir pamanījis, ka Latvijā ļoti daudz rajonos un pilsētās ūdenim ir augsts dzelzs saturs, kas pat līdz desmit reizēm pārsniedz pieļaujamo normu. Lietojot ilgstoši šādu ūdeni, notiek cilvēka aknu pārslogošana, dzelzs pārkuma uzkrāšanās aknās – veidojas hemosiderīni, kas izraisa aknu šūnu noārdīšanos.

Attiecībā uz minerālūdeņiem - viss atkarīgs no ražotāja. Nevar tā vienkārši - izurbj akas, sūknē tik prom un pilda pudelēs. Jābūt sertificētai minerālūdens ieguves ražotnei, kurā reāli darbojas iekšējā paškontroles sistēma, tad arī minerālūdens būs drošs tā lietotājam.

Krāna ūdeni "sakārtot" mums būs daudz grūtāk. Neizbēgami tajā būs savi hlora procenti, un tas ir slikti. Gadu desmitiem lietotos ūdensvados arī neviens ne šodien, ne rīt neomainīs. Jāatrod līdzekļi, jāklūst bagātākiem un tad varēs atrisināt šīs problēmas, bet tam valstī ir jābūt kā vienai no prioritātēm.

- Kādās pārtikas jomās darbojas LU pārtikas ķimikāļi?

- Latvijā šis virziens - pārtikas ķīmija - ir attīstījies apmēram piecu gadu laikā. Protams, radniecīgās zinātnes nozarēs - biokīmijā un biotehnoloģijā, mikrobioloģijā, pārtikas tehnoloģijā - pētījumi ir ar senām tradīcijām. LU Ķīmijas fakultātē pārtikas ķīmikas zināšanas var iegūt augstākās profesionālās izglītības studiju programmā "Pārtikas ķīmija un ekspertīze", ķīmijas maģistrantūrā, kā arī pārtikas ķīmijas apakšnozarē. Tajā studentiem tiek piedāvāts lekciju cikls, kurā viņi gūst zināšanas pārtikas ķīmijā, pārtikas mikrobioloģijā, ar pārtikas problēmām saistītā likumdošanā. Pārtikas ķīmija ietver ne tikai ķīmisko un aprakstošo daļu, bet arī analīžu metodes, ar kuru palīdzību var noteikt, kas pārtikā labs un kas slikts.

Mūsu ab-solventi st-rādā pārtikas testēšanas laboratorijās, sanitārajās inspekcijās, robežinspekcijās, Zemkopības ministrijā, Latvijas Pārtikas centrā, pārtikas pārstrādes uzņēmumos u. c.

- Vai veidojas sadarbība starp fakultāti un šīm institūcijām?

- Arī es visus šos gadus mācos. Piemēram, kad pie mums brauc PHARES programmas eksperti un lasa lekcijas par pārtikas kvalitātes jautājumiem Latvijas pārtikas pārstrādātājiem, cenšos klausīties šīs lekcijas, kā arī mūsu speciālistu viedokļus. Mums nacionālās kvalitātes programmas ietvaros ir izveidota stabila grupa no Ekonomikas,

Labklājības un Zemkopības ministrijas speciālistiem, kuru pārziņā ir pārtikas joma. Cenšos no viņiem maksimāli iegūt zināšanas, un šie speciālisti tiek iesaistīti studiju programmas īstenošanā. Viņi arī informē par jaunāko Latvijas likumdošanā pārtikas jomā. Galvenokārt visas aktivitātes ir Eiropas Savienības ietvaros. ES direktīvas, Latvijas likumi, Ministru kabineta noteikumi, kuri jārealizē gan pārtikas kontrolētājiem, gan ražotājiem, kā arī visiem, kas iesaistīti pārtikas jomā.

Mēs sadarbojamies ar Nacionālo vides veselības centra pārtikas testēšanas laboratoriju, kurā ir ziņoši speciālisti un laba materiāli tehniskā bāze.

- Kādi cilvēki studē pārtikas ķīmijas maģistrantūrā?

- Tie ir mūsu fakultātes absolventi, kā arī speciālisti, kas beiguši LU Bioloģijas fakultāti, Medicīnas institūtu un Latvijas Lauksaimniecības universitāti, kuri strādā dažādās pārtikas nozarēs un ikdienā risina ar pārtiku saistītus jautājumus.

- Vai esat izdevuši arī kādu mācību literatūru?

- Liels gandarījums ir 1998. gada nogalē iznākušās jaunās grāmatas: "Pārtikas ķīmija" un "Pārtikas analītiskā ķīmija", kuru autori strādā Berlīnes Tehniskajā universitātē. Mēs - LU mācībspēki - šīs grāmatas iztulkojām latviešu valodā. Tās iegādājušies mūsu studenti, Zemkopības ministrija, kuru virziena skolām un tehnikumiem un Lauksaimniecības universitātei, tās dāvinām arī ķīmijas olimpiādēs. Arī skolotāji šo grāmatu ļoti atzīst, jo tad tā nav ar formulām piesātināta ķīmijas stunda, bet gan saistīta ar dzīvi. Tā kā šīm grāmatām ir neliels matērials, tad pašlaik risinām jautājumu, lai tās saņemtu arī skolotāji visattālākajās rajonu skolās.

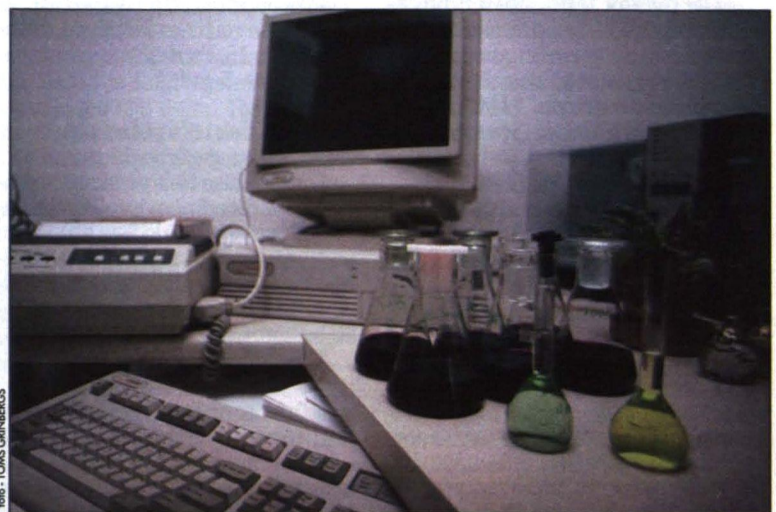
- Vai ir kādi jaunumi sadarbībā ar citām augstskolām?

- Janvārī biju Gentē uz tikšanās, kur bija SOCRATES programā iesaistīto augstskolu pārstāvji. Mūsu LU ķīmijas maģistrantūras pārtikas ķīmijas apakšnozare, pateicoties fakultātes dekāna profesora A. Zicmaņa tālredzībai, ir ietverta Eiropas valstu projektā, kurā tiek strādāts pie starptautiskas maģistra studiju programmas izstrādes. Priekšlikumus deva augstskolas no Lielbritānijas, Grieķijas, Beļģijas, Vācijas, Spānijas, Francijas, kurām ir jau 50 gadu senas tradīcijas pārtikas zinātnēs. Bija liels gandarījums uzzināt, ka tēmas, kurās būs jāorientējas maģistriem, kuri beigs starptautisko studiju programmu un vēlēties saņemt Eiropas diplomu "Kvalitātes vadītājs pārtikas jomā", ir jau daļēji ietvertas mūsu pašreizējā studiju programmā.

Pamatdarba grupā ir apkopotas ar pieredzi bagātās augstskolas. Mums piedāvāja ļoti vispārīgu programmas saturu ar iespēju katrā piedāvātājā tēmā dot savus priekšlikumus. Aprīlī tie tiek apkopoti, bet maijā tiks veikta kopēja analīze. Tās rezultātā visās 16 augstskolās tiks piedāvāta vienota studiju programma, kuras nosaukums - "Kvalitātes vadītājs pārtikas jomā".

- Kāda ir šīs programmas būtība?

- Tā aptver visu to, kas tagad notiek pārtikas jomā pasaulē. Ar domu - lai pie patērētāja nonāktu droša, kvalitatīva, cilvēka veselībai un

Nacionālā vides veselības centra Higienisko izmeklējumu laboratorijā

Uz kvalitātes pārbaudi atnestā kafija

apkārtējai videi nekaitīga produkcija. Lai šo galamērķi sasniegtu, ir vesela virkne zināšanu, kas jāapgūst šīs programmas ietvaros.

Sākot ar pašu produktu ražošanu, jāzina, kā jāsakārto ražošana, viss tehnoloģiskais process, lai galarezultātā būtu drošs produkts. Kā jārikojas kontrolējošām institūcijām, kā jāaudzē lopīņš, kurš paredzēts pārtikas produktu ražošanai. Kā jāaudzē augi pārtikai. Ne tikai tie, kurus mīl patērēt cilvēki, bet arī tie, kurus patērē dzīvnieciņš, kuru mēs pēc tam ēdīsim. Tā ir ļoti komplekss programma, kura aptver vienpadsmit tēmas.

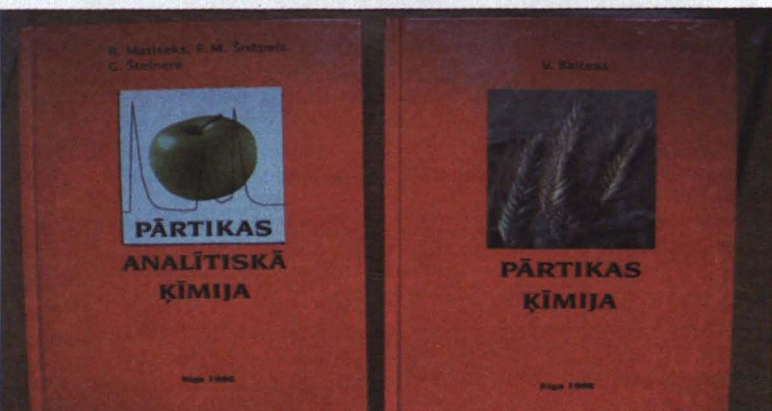
- Kāda Latvijā ir pārtika?

- Es domāju, ka varētu būt labākā un drošākā pārtika pasaulē. Tikai ir kāds minuss. Vēl mūsu ražotājiem jāpiestrādā pie drošuma. Ir noteikumi, kas jāievēro, lai varētu izturēt konkurenci.

Mūsu pārtikas ražotājiem, arī pārtikas kvalitātes kontrolētājiem jāklūst gudrākiem, jāsakārto izglītības sistēma atbilstoši laika prasībām. Visiem kopā mums ir jāklūst turīgākiem. Drošums vai nedrošums, kad cilvēki cieš no pārtikas izraisītām bīstamībām, bieži vien ir tāpēc, ka viņi ir spiesti nopirkt to

lētāko. Mēs nekad nezinām, kur pārtika ir ražota. Mēs zinām, kā cep tortes, piemēram, "Staburadze" - tur viss ir kārtībā, kā ražo piena produktus "Rīgas piena kombinātā", jo tur ir kvalitātes sistēma. Taču nezinām, kāds ir tas produkts, kurš varbūt ir uz pusi lētāks, un no tā cieš mūsu cilvēki. Nabadzība uzliek savu zīmogu. Tādēļ, ka ir nabadzība, ir arī tik daudz ražotāju.

MĀRA SADOVSKA

"Universitātes Avīze"
(Iznāk katru otro otrdienu)

Redaktore ILZE BRINKMANE
Tekstus rediģē IEVA JASINSKA
Tekstus ievada BRIGITA KERSTENA
Datortekstu veido GUNTARS STEPĀNS
Saimnieciskos jautājumus kārtā MĀREKS LAUVA

Adrese: Raiņa bulv. 19, 136. telpa, Rīga, LV-1586 (pastkastīte atrodas LU kancelejā)
Tālruni: 7034328, 7034329; Fakss/Tel. (aut.atb.) 7034330; Elektroniskais pasts: luua@lanet.lv
Mājas lapa Internetā: <http://www.lanet.lv/~luua> (+ English summary)
Reģistrācijas apliecība Nr. 535.
Pārpublicēšanas un citēšanas gadījumā atsauc uz "UA" obligāta.
Redakcijas viedoklis ne vienmēr sakrīt ar rakstu autoru viedokli.

Studentu padomes lapa

Zinas no fakultātēm

APO spēles "Bedre 2000"

Ekonomikas un vadības fakultātes studentu pašpārvalde atcēlusi savu prezidentu no amata, un līdz kārtējam pašpārvaldes vēlēšanām prezidenta vietas izpildītājs būs Mareks Mamajs, daždien pazīstams kā Mamuts. Gaidot vēlēšanas, pašpārvalde gatavo vairākus iekšējās kārtības dokumentus – studentu pašpārvaldes nolikumu, vēlēšanu nolikumu, kārtības rulli. Savukārt pašas vēlēšanas būs tikai viens no ekonomu dienu pasākumiem maijā.

Filoloģijas fakultātē nule notikušas studentu pašpārvaldes vēlēšanas. Kaut ievēlēti tika pieci locekļi, tomēr jaunie filologu aktīvisti ir pilni darba spara. 22.aprīlī, tas ir, Juru priekšvakarā, ja nekas traks nenotiks (valdības krīzi tak nevar uzskatīt par kaut ko traku, vai ne?), paredzēts jaunās pašpārvaldes iepazīšanās vakars pirtī, kurā gaidīti arī citu fakultāšu pārstāvji.

Fizmati vaiga sviedros pošas fizmatu dienām, kas šogad būs varen garas – no 26.aprīļa līdz 7.maijam. Programmā: talka Zeļļu ielas mītnu uzkopšanai, gājiens no LU Lielās mājas uz Zeļļu ielu, konkurss "Fizmats 2000", balle, laivošana un plostišana "Kursas pavasari", fakultātes studentu padomes vēlēšanas, sporta diena, fizmatu debates, starptautisks bridža turnīrs.

Ģeogrāfiem lielākais notikums šais dienās ir pavasara ģeoralījs 20.-23.aprīlī. Sākotnēji tas bija plānots Bērzē, bet ūdens trūkuma dēļ tapa pārcelts uz Braslu. Dalības maksa kā parasti ir Ls 2,50. Pieteikties pie visiem labi zināmā Stūrmaņa! Cita ievērbas cienīga lieta – pēc fakultātes domes lūguma fakultātes studentu padomei jāiedzīvina grupas vecākā institūts, ar ko tiek saistītas cerības par kārtības uzlabošanu vasaras prakšu bāzē Lodesmuižā.

Juristi joprojām gremdējas patīkamās atmiņās par izdevušos fūksu balli Vāgnera zālē. Savukārt aprīļa nogalē plānots juristu saiets pirtī ar dalības maksu, kuru izdzirdot, citu fakultāšu pārstāvji vien noelsās – 10...15 latu.

Ķīmiķi ieslīguši pavasara krīzē, tomēr arī briest ķīmiķu dienām: ballei, sporta sacensībām (olu mešanai, alkohola meklēšanai garā zālē, peldešanai pēc pudeles ezerā apmēram pa vidu, kautiņam), izbraukumam zaļumos ar teltīm.

Tālajā Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātē notikušas kārtējās pedagoģu olimpiskās spēles "Bedre 2000": pēcpusdienā sportiskas aktivitātes, vakarā - balle.

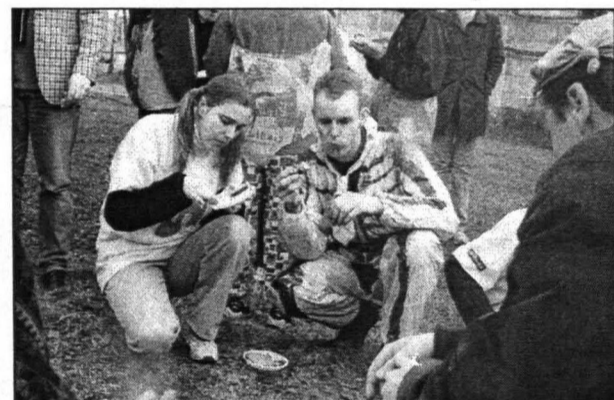
Vēsturniekiem beidzot izdevies atjaunot fakultātes avīzes "Bulvāris 32" iznākšanu, cerams, ne tikai viena numura apmērā. Fakultātes studentu pašpārvaldes sēdē pieņemti jauni pašpārvaldes statūti, lai atbrīvotos no "mirušajām dvēselēm" un tādējādi paaugstinātu pašpārvaldes darba spējas. Pašpārvaldes vēlēšanas paredzēts rīkot nākamajā semestrī, kad Sociālo zinātņu fakultāte būs jau nošķirusies no vēsturniekiem.

RITVARS EGLĀJS

Jau trešo gadu pēc kārtas Pedagoģijas un psiholoģijas fakultātē norisinājās Atklātās Pedagoģu Olimpiskās spēles. Kā jau tradicionāli, šis pasākums notika aprīļa pirmajās dienās un šoreiz ceturtdienā.

Ceturtdien bija jauks un patīkams laiks, kas bija kā garants tam, ka viss izdosies kā cerēts. Sākās pulksten 14⁰⁰, kad fakultātes autostāvvietā pulcējās visi spēļu dalībnieki un līdz-

jutēji, lai gatavotos Olimpisko spēļu atklāšanas gājienam, kura priekšgalā tika nesti divi karogi. Viens bija pagājušās spēles simbolizējošais karogs, savukārt otrs - jaunais karogs, kas nu bija ieguvis jaunu simboliku un kvalitāti. Japiemin, ka, pateicoties Ceļu policijas operatīvai rīcībai, svētku gājiens varēja noritēt, nepārvarot "šķēršļus". Policisti gan paši nebija klāt, bet viņus lieliski aizvietoja nesen uzstādītās ceļazīmes.

Gājiens vēl nebija sasniedzis fakultātes parādes durvis, kad atskanēja pirmie urrā saucieni par godu spēļu dalībniekiem, organizatoriem, līdzjutējiem un galu galā visam, kas vien pagādījis gājiena dalībnieku redzeslokā.

Svētku gājiens noslēdzās Anniņmuižas Olimpiskajā stadionā, kur tūlīt sākās svētku uzruna, kam sekoja karogu uzvilksana Anniņmuižas karogu mastos. Pēc tam spēļu dalībnieki tika iepazīstināti ar sacensību norisi un saviem pienākumiem. Un drīz jau trasē devās pirmā komanda. Visupirms katrai komandai vajadzēja iepazīstināt ar sevi un sniegt nelielu priekšnesumu. Pirmais šķērslis bija trases posma pārvarēšana pa virvi, kas bija nostiepta iespaidīgā augstumā. Sekoja skriešana ar koka kājām, koka olu sišana mērķī ar tāda paša materiāla ā m u r u, skriešana ar slēpēm un olu mešana grozā, atrakcija ar maisiem un daudz kas cits, līdz komanda šķērsoja finiša

taisni un tiesnesi fiksēja laiku. Pēc tam komandas mērojās spēkiem ZAZ vilkšanā.

Pēc sacensībām notika neliels mielasts ar desiņu cepšanu ugunskurā un tējas dzeršanu. Paralēli tam sacensību dalībnieki atbildēja uz masu mediju uzdotajiem jautājumiem. Mazliet vēlāk sākās apbalvošana. Apdāvināti tika visi dalībnieki. Uzvarētāji bija visi, taču pie galvenajām balvām tika komanda, kas sacensībās uzvarēja jau pagājušajā gadā, viņi gan nedaudz bija mainījuši savu ārieni, bet no drošiem avotiem kļuva zināms, ka tie ir viņi. Specbalva tika arī komandai "KNZ+", kurai vienīgajai bija savs talismans, un tas bija neviens cits kā B.S.Švinskis. Jāpiebilst, ka šogad "KNZ" pārspējuši paši sevi, jo sacensībās piedalījās divas komandas ar šādu nosaukumu.

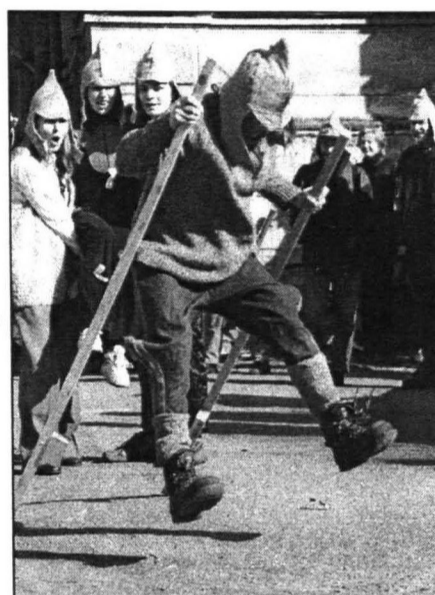
Vakarā visi atkal tikās fakultātes "baseinā", lai kārtīgi izdejotos DJ Punka piedāvātās mūzikas pavadījumā. Paralēli šiem svētkiem notika arī cita svinēšana, jo, kā izrādījās, četriem no spēļu organizatoriem bija dzimšanas dienas. Daudz laimes!

Liels paldies jāsauc pasākuma galvenajiem sponsoriem Piebalgas alum un Studenta Bankai. Piebalgas alum bija sarūpējis savu produkciju gan slāpju veldzēšanai sacensību laikā, gan balvām. Studenta Banka arī bija sagatavojusi balvas sportotājiem un T-krekus tiesnešu kolēģijai, pēc kā viņi bija viegli atpazīstami. Paldies sponsoriem un ir pamatotas cerības,

ka šī sadarbība turpināsies.

Visvairāk šo pasākumu gaidīja tieši tie sportotgribētāji, kam šīs spēles nebija pirmās, jo iepriekšējos gados viņi nebija tajās vīlušies. Arī pirmo kursu studentiem, es ceru, tās nelika vilties. Uz tikšanos nākamgad!

GIRTS ZEMBERGS

Tallinā ... pilsētā, kurā piedzimst sals

Sabiedriskās attiecības un studentu pašpārvalžu rīkoti pasākumi ir svarīgi, lai veidotu augstskolas tēlu un iesaistītu studentu organizācijās jaunus spēkus. Tas secināms pēc Baltijas un Ziemeļvalstu galveno studentu pašpārvalžu konferences Tallinā marta un aprīļa mijā. Konferences rīkotāji Tallinas Tehniskajā universitātē bija parūpējušies arī par cienīgu kultūras un atpūtas programmu.

Atšķirībā no senākām reizēm šoreiz galvaspilsētu konference nebija vien studentu pašpārvalžu un ārlietu virziena vadītāju saiets, arī mēs, LU Studentu padomes sūtītie Inese Saiva un Rītvārs Eglājs, lāga nepiederējām minētajām divām kategorijām. Varēja ievērot, ka daudzās pārstāvētajās studentu pašpārvaldēs nesen bija notikušas pārvēlēšanas (tāpat kā LU Studentu padomē) vai arī tās bija gaidāmas tuvā nākotnē.

Bija vēl kāda īpatnība, kas līdz šim Latvijā samērā maz manīta. Proti, aktīvie studenti Ziemeļvalstīs nebūt nevarēs politikas – pat nebūdami paši partijās, uzskata politiku par visnotaļ cienāmu dzīves jomu, ir kompetenti tajā un pauž savu pilsonisko attieksmi. Tā ka droši varējām vakarus vadīt ne tikai pie leišu starakas, latvju "Marsa" vai norvēģu gā-

dāta iru viskuča, bet arī Vecpiebalgas intelektuāļu cienīgās apcerēs par politiku.

Patīkami, ka vakarā notikušais netraucēja nākamajā rītā nopietni atsākt studentu problēmu apspriešanu un diskutēt par studentu pašpārvalžu aktivitātēm. Praktiski katrai Ziemeļvalstu un Baltijas organizācijai ir savas īpatnības:

□ Helsinku studentu padome HYY ir turīgākā pasaulē – šogad HYY grupas apgrozījums plānots ap 150 miljoniem latu, galvenokārt no nekustamā īpašuma darījumiem, at-

laižu kartēm un izdevējdarbības; nu somi grasās izlaist akcijas, tā ka varbūt itin drīz arī mēs varēsim iesaistīties studentiskās spekulācijās Helsinku biržā;

□ Kopenhāgenā nav fiksētas studentu padomes, galvenā lēmējinsti-tūcija ir pilnsapulce, kurā var piedalīties katrs no 36 tūkstošiem studentu; parasti kam atnāk tūkstoš reižu mazāk, un tāda sistēma teicami darbojas jau piecus gadus;

□ Tallinā un citur Igaunijā studentus satraucis obligātā militārā dienesta likums, kas paredz jaunuzņem-

tos studentus iesaukt armijā pirms studiju sākšanas – kā daži atceras, kas līdzīgs šē notika okupācijas laikā;

□ mēs paši aicinājām ārzemju kolēģus būt gataviem palīdzēt Latvijas studentiem taisnīgajā cīņā par valsts finansētām studijām, pret ko, protams, būtisku ieildumu nebija.

Patlaban LU Studentu padomē (Raina bulvārī 19-126, t.7034316) var iepazīties ar materiāliem par Baltijas un Ziemeļvalstu galvenajām studentu pašpārvaldēm un to rīkotajiem pasākumiem. Helsinku vasaras akadēmija? Mmm!

Jā, un kāpēc gan Tallina un sals? Izsenis zināma anekdote par igauņu vasaru:

Vasara, pludmale, gūzma cilvēku. Arī igauņi, tik tāds bāliņš, bāliņš. Beidzot kāds neiztur, pienāk pie igauņa un vaicā: "Vai tad jums tur, Igaunijā, vasaras nav?" Igaunis ar pašcienu atbild: "Kā nav! Ir, protams. Tikai tajā dienā man bija jāstrādā."

Šoreiz Igaunijas galvaspilsēta ievērojami uzlaboja iespādu par sevi – nebija tā, ka allaž būtu sals, lietus, vējš un sniegs. Tikai pusi tur pavadītā laika.

RITVARS EGLĀJS

Studentu padomes
lapu sagatavojis
GIRTS ZEMBERGS

LU Senāts par Studentu padomes vēlēšanu rezultātiem

Noklausijies Senāta priekšsēdētāja M. Auziņa ziņojumu par protestiem un sūdzībām, kas ir ienākušas LU Senātā sakarā ar 2000. gada 2. martā notikušajām Studentu padomes vēlēšanām, Senāts konstatēja:

a) ka iepriekšējās Studentu padomes nav izpildījušas kopš 1993. gada LU Senāta atkārtoti izteiktās prasības par Studentu padomes Satversmes saskaņošanu ar LU Satversmi;

b) ka Studentu padomes vēlēšanu organizēšanā ir konstatēta atkāpšanās no LU Satversmes un vispārpieņemtām demokrātiskajām normām.

Lai nodrošinātu LU studējošo pārstāvniecības nepārtrauktību gan LU institūcijās, gan Latvijas studentu organizācijās, Senāts **nolemj:**

Atzīt, ka jaunievēlētā Studentu padome var pārstāvēt LU studējošos ar nosacījumiem, ka:

1. Jaunievēlētā Studentu padome ne vēlāk kā izskatīšanai maijā LU Senātā sēdē iesniedz apstiprināšanai Studentu padomes Satversmi, kas ir saskaņota ar LU Satversmes normām un principiem, kā arī saskaņota Studentu padomes vēlēšanu nolikumu ar šo Senātā no jauna apstiprināto Studentu padomes Satversmi.

2. Jaunievēlētā Studentu padome līdz 07.04.2000. savā sastāvā ietver pa vienam ievēlētām pārstāvim no katras fakultātes studentu pašpārvaldes (ar visām tiesībām).

3. 2000. gada septembrī Studentu padome sarīko pirmstermiņa Studentu padomes vēlēšanas, kas norit saskaņā ar LU Senātā no jauna apstiprināto SP Satversmi un jauno SP vēlēšanu nolikumu.

Senāts **rekomendē:**

Izstrādājot jauno Studentu padomes Satversmi, paredzēt fakultāšu studentu pašpārvalžu pārstāvniecībām kvotas, lai nodrošinātu visu LU studējošo iespējami plašu pārstāvniecību Studentu pašpārvaldē.

LU Studentu padomes viedoklis par LU Senāta lēmumu

2000. gada 17. aprīlī Latvijas Universitātes (LU) Senāts pieņēma lēmumu atzīt 2. martā notikušās LU Studentu padomes vēlēšanas par nelegālām un noteica, ka mēneša laikā ir rīkojamas atkārtotas vēlēšanas. Tāds lēmums sekoja pēc tam, kad LU Studentu padome atteicās izpildīt 2000. gada 27. marta Senāta lēmumu, ar kuru LU lēmējinstiūcija vēlējas ietekmēt Studentu padomes izveides kārtību. LU Senāts, pieņemot šo lēmumu, nav respektējis LU Satversmē noteikto principu, ka "(...) studējošo pārstāvības kārtību studējošo pašpārvaldē nosaka studējošo pašpārvalde".

Atbilstīgi Augstskolu likumam katras Latvijas augstskolas studentiem ir tiesības uz savu neatkarīgu pašpārvaldi, kas darbojas pēc studentu izstrādāta nolikuma. Šāda norma likumā nodrošina studentu pašpārvaldes tiesības uz neaizskaramību, kas ir neatņemama demokrātiskas augstākās izglītības sistēmas sastāvdaļa.

Neliels atskats vēsturē

Kā zināms, iepriekšējās LU Studentu padomes rīkotās vēlēšanas notika ar trīs mēnešu nokavēšanos - š.g. 2. martā, nevis, kā to nosaka LU Studentu padomes Satversmes 19. punkts - decembra pirmajā ceturtdienā. Tāda attieksme tika asi

kritizēta no daudzu LU studentu puses, kurus neapmierināja līdzšinējās padomes darbība.

Priekšvēlēšanu laikā notika starpgadījums starp neatkarīgi izveidoto Vēlēšanu komisiju, kuras sastāvā ietilpa pa vienam pārstāvim no katra līdzšinējā padomē ievēlētā saraksta, un trīs nozīmīgāko fakultāšu pārstāvjiem, un vienu no pieteiktajiem sarakstiem. Saraksta iesniedzēji, kuri pārstāvēja nozīmīgu līdzšinējās padomes daļu, nevēlēja ievērot pašu pieņemtā Vēlēšanu nolikuma prasības. Sarakstam netika pievienots nepieciešamais kandidātu atbalstītāju saraksts, tika pieļautas būtiskas kļūdas dokumentu noformēšanā, kā arī atsevišķi cilvēki tika maldināti, lūdzot viņus parakstīt attiecīgo sarakstu. Pamatojoties uz konstatēto, Vēlēšanu komisija izlēma neregistrēt apšaubāmu sarakstu paredzētajām vēlēšanām.

Neapmierinātie studenti atbilstīgi LU Studentu padomes Satversmē noteiktajai kārtībai apstrīdēja vēlēšanu rezultātus LU Senātā. 2000. gada 27. martā studenti gaidīja no LU augstākās lēmējinstiūcijas izsvērtu un pamatotu spriedumu par radušos situāciju. LU Senātā bija jāizšķiras, vai Vēlēšanu komisijas rīcība bija pamatota. Diemžēl tā vietā LU Senāts darbojās nekoncektīvi un pretlikumīgi. LU senatori nosprieda atzīt ie-

vēlēto padomi par tiesisku ar nosacījumiem, ka, pirmkārt, tiek sagatavota jauna LU Studentu padomes Satversme un Vēlēšanu nolikums, otrkārt, tiek sarīkotas ārkārtas vēlēšanas š.g. septembrī un, treškārt, padomei tiek "maksīgi pievienoti" papildu biedri. Studentu padome piekrita Senāta lēmuma konstruktīvajai sadaļai par ārkārtas vēlēšanu rīkošanu un jaunās Satversmes sagatavošanu. Atlikusi Senāta prasība nebija izpildāma tāpēc, ka tā ir pretrunā ar iepriekš minētajiem normatīvajiem aktiem, kā arī ar likumu "Par sabiedriskām organizācijām un to apvienībām".

Kas turpmāk pārstāvēs LU studentus?

Šobrīd LU Senāts ir izlēmis rīkot jaunas vēlēšanas. Brīdī, kad LU Studentu padome aktīvi iesaistās Latvijas Studentu apvienības rīkotajās aktivitātēs, kad nedaudz vairāk nekā pēc mēneša ir jāievēlē jaunais LU rektors un ir nepieciešams veikt tik daudz ikdienas darbu, LU Senāts vēlas paralizēt studentu pašpārvaldes institūta darbu. LU Senāta rīcība vedina uz bažām, ka LU senatori vēlas sev "pakalpiņu pulku", ko būtu iespējams "stumdīt un bārt" pēc patikas.

Ja LU Studentu padome piekāptos Senāta pretlikumīgajai un nekon-

Studentu padomes pārstāvji pieņemšanā pie rektora tūlīt pēc vēlēšanām

sekventajai rīcībai, tiktu radīts precedents, ka augstskolas lēmējinstiūcija var brīvi iejaukties studentu pārstāvju darbībā, ja studenti nerīkojas tā, kā "runasvīri to vēlas". LU Studentu padome, pamatojoties uz to:

□ ka 2. marta vēlēšanās piedalījās līdz šim lielākais vēlētoju skaits, kāds jebkad vēlēšanās ir piedalījies,

□ ka LU Studentu padomi pilnībā atbalsta Latvijas Studentu apvienību,

□ ka atbalstu mums ir izteicis LU rektors prof. Juris Zaķis,

negatavojas piekāpties LU Senāta pretlikumīgajam lēmumam. LU

Studentu padome centīsies arī turpmāk pēc labākās sirdsapziņas pārstāvēt LU studentus un cīnīties par viņu tiesībām. Mēs vienmēr esam uzsvēruši, ka mūsu uzdevums ir darboties jūsu interesēs. Ir pienācis brīdis, kad, iespējams, mums būs nepieciešama jūsu palīdzība, lai nosargātu LU studentu pārstāvniecības organizāciju.

Ar cieņu un cerot uz atbalstu,
LU Studentu padomes priekšsēdētājs
EDGARS JAUNUPS

AKADĒMISKĀS VIENĪBAS

"Līdumieši" neatkarīgās Latvijas laikā

75 gadi kopš studentu vienotņu dibināšanas

(Nobeigums, sākums "UA" nr. 10,12)

Trimdā - pēc kara beigām. Gandrīz puse līdumiešu nokļuva Rietumu zemēs, galvenokārt Vācijā. Pirmajos gados DP nometnēs izkaisītos draugus apzināja J. Grauds, un sākās "Līduma" gada svētku sanāksmes vairākās nometnēs. Vecdraugi profesors Frīcis Gulbis un profesors Arvēds Svābe aktīvi darbojās latviešu centrālo organizāciju vadībā, un F. Gulbja ierosmē nodibinājās Baltijas universitāte, kurā viņu ievēlēja par prezidentu. Baltijas universitātē mācīja arī profesors H. Atrens un profesors A. Dreimāns, pēdējais gan tikai pēc pusotra gada angļu gūstā Itālijā, kur viņš un E. Rupners bija nodibinājuši baltiešu skolu. Īpaši aktīvs gūsta laikā Belģijā bija leitnants G. Odiņš "Daugavas Vanagu" dibināšanā.

Pamazām latvieši pārcēlās uz citām zemēm, un līdumieši, savstarpēji sazinoties, izveidoja tajās "Līduma" novadus. Zviedrijas novadā bija 11 līdumieši, Lielbritānijas - 5, Kanādas - 13, ASV - 28 un Austrālijas - 14. Vairums bija ļoti izkliedēti, un sanāksmes notika neregulāri, mazās grupiņās. Vairāk vienkopus dzīvoja līdumieši ap Melburnu Austrālijā un Toronto Kanādā un tur varēja noturēt regulāras sanāksmes. Šīs divas grupas devēja sevi par "Līduma" kopām. Vairāki līdumieši arī aktīvi piedalījās trimdas latviešu sabiedriskās dzīves organizēšanā, piemēram, profesors Fr. Gulbis un abi Dreimāņi Kanādā, Aleksandrs Sprūdžs Anglijā un profesors J. Atrens Austrālijā. Profesors J. Labsvīrs publicēja grāmatas un daudz rakstījis presē par nacionāli

politišķiem jautājumiem, profesors A. Svābe rediģēja Latvju Enciklopēdiju, profesors Adolfs Sprūdžs - grāmatu "Res Baltica", vēsturnieks P. Dreimāns sarakstīja "Latvju tautas vēsturi" trimdas skolām, valodnieks Zariņš Jānis nodibināja "Skolu klēti" un pārtulkoja daudz lietuvisku darbu latviešu valodā (nozīmīgākais ir Girņus "Tauta un uzticība tautai"), Žanis Zentiņš nodibināja Latviešu sporta apvienību un Baltiešu sporta federāciju, Aleksandrs Sprūdžs kā starptautiski atzīts kooperators apmācīja kooperatorus pārdesmit valstīs, arī Latvijā 90. gadu sākumā.

"Līduma" Toronto kopa sāka uzņemt jaunus līdumiešus, un "Līdumam" pievienojās zaļzemieši. Sākot ar 1965. gadu, Toronto kopas valde kļuva par visa trimdas "Līduma" valdi, un tās 4 - 5 reizes gadā izdotais "Teicējs" - par visā pasaulē izkaisīto līdumiešu saiti. Dažus gadus notika arī kopīgas Kanādas un ASV līdumiešu sanāksmes, īpaši Katskiļu kalnos ASV. Līdumieši līdzdarbojās arī Akadēmisko Vienību Savienības kopās un to Darba svētkos trimdas zemēs, kā arī rakstu krājuma "Akadēmiskā Dzīve" izdošanā. Adelaidē līdumieši piedalījās jaunās Austrālijas akadēmiskās vienības "Atāla" veidošanā. Toronto kopas jaunpieņēmušie līdumieši arī bija sabiedriski aktīvi: mācītājs A. Čops nodibināja un vairākus gadus vadīja Sidrabenes bērnu nometni, gleznotājs J. Zuntaks nodibināja latviešu mākslinieku vienību "Latvis" un A. Treiberģis organizēja latviešu māksliniekus ASV, A. Bredovskis no-

dibināja "Baltic Canada" saiņu sūtīšanai uz Latviju, pulkvedis leitnants S. Andersons bija Apvienoto Nāciju vienību štāba priekšnieks Kiprā un Pakistānas-Indijas pierobežā, vēlāk - Kanādas militārais atašejs Austrālijā.

Latvijā pēc 1945. gada. Padomju okupācijas laika sākumā izsūtīja uz Sibīriju vismaz desmit līdumiešu, bet vairums atgriezās pēc amnestijas. Savā starpā sazinājās gandrīz visi, bet satikās tikai mājās viesībās. Rīgas un apkārtnes līdumieši riskēja sapulcēties lielākā skaitā 1974. gadā, kad Rīgā viesojās A. Dreimāns no Kanādas.

Akadēmisko darbu Latvijas Valsts Universitātē sākumā turpināja vairāki līdumieši: R. Grabis, J.-A. Jansons, A. Pavars, K. Ramans, J. Uiska un J. Ulpe, bet pēc kāda laika vairāki no viņiem saņēma pārmetumus, ka politiski samaitā studentus, un viņiem bija jāpāriet strādāt citur, gan savā specialitātē.

"Līduma" atjaunošana Latvijā. 1989. gadā LĻU vadība atcēla studentu organizāciju nelikumīgo slēgšanu 1940. gadā, un pirmās savu darbību atjaunoja vecākās korporācijas.

1989. gada 5. oktobrī deviņi līdumieši sapulcējās Ģeogrāfijas fakultātē un vienotās atsākt "Līduma" darbību. Sagaitu vadīja docents Kamils Ramans, un viņš arī uzņēmās pagaidu vecākā pienākumus. Darba sagaitai sekoja kopīgā Sirmā stunda, kurā piedalījās arī astoņi viesi. To ievadīja, ienesot "Līduma" karogu, kas

"Liduma" atjaunošana Latvijā, pilnsapulce 1989. gada 5. oktobrī

bija saglabājis Vēstures muzejā. Vairākās sagaitās uzņēma jaunus līdumiešus, kuru vairums bija Ģeogrāfijas un Bioloģijas fakultātes jaunākie mācībspēki. "Līdumu" reģistrēja Latvijas Republikas Tieslietu ministrijā 1993. gadā kā Akadēmisko Vienotni "Līdumu", un tas līdzdarbojās arī atjaunotajā Akadēmisko Vienību Savienībā. 1993. gadā "Līdums" izdeva vecdrauga A. Nusberģa darbu, kuru viņam nelēja publicēt padomju laikā - "Laiks - standartkustība": tas ir Einšteina relativitātes teorijas tālāks veidojums.

"Līduma" vecākais pašreiz ir Ģeogrāfijas students Rītvārs Eglājs, LU Studentu padomes loceklis, rakstvedis - Ģeogrāfijas fakultātes docents Dr. Ivars Strautnieks.

Vairums līdumiešu sadarbojas Latvijas pētniecības projektos, piemēram, par vides piesārņojumu un teritoriālo plānošanu, par kuriem

ir publicēti vairāki darbi. Vairāki ir ieguvuši Dr. grādus un avansējušies par docentiem un profesoriem. Latvijas Zinātņu akadēmija 90. gadu sākumā ievēlēja valodnieku R. Grabi par savu goda locekli un Ģeogrāfu profesoru E. Bunkši un ģeologu A. Dreimāni par ārzemju locekļiem - viņi ik gadus kādu laiku darbojas Latvijā.

Profesors
ALEKSIS DREIMANIS

Ziņu avoti:

Ernests Kraulis, 1970. Akadēmiskā vienība "Līdums" 1925 - 1970. Amber Printers, Toronto, 228 lpp.

Arvīds Nusberģs, 1996. Atmiņu zīmējumi. Apgāds "Artava", Rīgā, 765 lpp.

Akadēmiskās vienības "Līduma" Teicējs, 1964 - 1999. 178 n-ri. Toronto un Londonā. Kanādā.